T. M. M. O. B.
Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları

Sıra No. 35

Tarım Ekonomisi ve Tekniği Yönünden

Türkiye'de Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesinin Bazı Sorunları

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Z. Gökalp MÜLÂYİM
Ziraat Yüksek Mühendisi

Doç. Dr. Turan GÜNEŞ
Ziraat Yüksek Mühendisi

ANKARA
1970

T. M. M. O. B.
Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları

Sıra No. 35

Tarım Ekonomisi ve Tekniği Yönünden

Türkiye'de Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesinin Bazı Sorunları

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Z. Gökalp MÜLÂYİM
Ziraat Yüksek Mühendisi

Doç. Dr. Turan GÜNEŞ
Ziraat Yüksek Mühendisi

ANKARA
1970

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYINLARI

Sıra No.	Yayının Adı	Fiatı
4	Çeltik Ziraati ve Pirinç Fiatları, 1962	—
6	Hububat Fiatları, 1962	—
7	Toprak Mahsulleri Ofisi Reorganizasyonu, 1963	5
8	Hububat Fiatları, 1963	—
9	Türkiye'nin Ziraî Bölgeleri, 1964	20
10	Ziraî Davâlarımız (4) (Türkiye Ziraatına ait görüşler) 1964, ...	20
11	Toprak Reformu Semineri, 1964	5
12	Türkiye Hayvancılığı Problemleri, 1964	5
13	Türkiye'de Ziraî Kredi ve Problemleri, 1964	5
14	Mer'a Vejetasyonunun Teşekkülü, Kompozisyon ve Bozulması	3
15	Dünya Turunçgil Ziraatında Türkiye'nin Yeri ve Üzerinde öncelikle durulması Gereken Başlıca Problemlerimiz, ...	3
16	Türkiye'de Su Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Problemleri, ...	3
18	Tarımda Ortakçılık ve Kiracılık	5
19	Ziraî Davâlarımız (5) Türkiye Ziraatına ait Görüşler	10
21	Mer'alarımızla İlgili Problemler ve Çözüm Yolları,	5
22	Türkiye'de Ziraî Vergiler, ...	5
23	Ziraat Mühendisleri Odası Talimatları ve Ziraat Mühendisleri Birliği Kanunu	—
24	Bilirkişi Rehberi, ...	40
26	Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi (2 Cilt)	50
27	Türkiye Tarımında Hayvancılık Problemleri ve Çözüm Yolları, ...	—
30	Türkiye Tarımında Mekanizasyon Problemleri ve Çözüm Yolları, ...	10
31	Gaye Dışı Kullanılan Ziraat Arazisi, ...	5
33	Türkiye'de Tarım Ürünleri Pazarlama Organizasyonu Eğitimi ve Yayımı	10
35	Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesi	16
36	Türkiye'nin Ortak Pazar Geçiş Dönemine Girmesi Konusunda Ziraat Mühendisleri Odasının Görüşü	16

Not : Yukarıdaki fiatlar meslek harici şahıslar içindir. Üyelerimize bunlar 1/4 kıymeti ile satılır. Ancak, Türkiye Hayvancılığı ve Problemleri ile Türkiye'de Ziraî Kredi ve Problemleri, üyelerimiz için 2,5 TL. sıdır. Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi adlı neşriyatımızda indirim yaktur.

T. M. M. O. B.
Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları

Sıra No. 35

Tarım Ekonomisi ve Tekniği Yönünden

Türkiye'de Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesinin Bazı Sorunları

Feyyaz Uysal

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Z. Gökalp MÜLÂYİM
Ziraat Yüksek Mühendisi

Doç. Dr. Turan GÜNEŞ
Ziraat Yüksek Mühendisi

ANKARA
1970

ÖNSÖZ

İnsanlar, tümünü veya çoğunluğunu ilgilendiren müşterek hizmetlerin yapılabilmesi için, çadır hayatını yaşamaya başladıklarından bu yana, gelirlerinin bir kısmını, çeşitli şekil ve yollarla, kendilerini yönetenlere veregelmiştir. O zamanlar, yöneticilerin isteklerine göre gelişi güzel takdir edilen bu para, modern devlet idaresinde artık VERGİ adı altında kanunlarla belirtilmektedir.

Yurdumuzda ÂŞAR'ın kaldırılmasından bu yana, hele son 20 yıl içerisinde özellikle büyük işletmeler halinde tarımla uğraşanlarının hiç vergi vermedikleri ve dolayısiyle devlet idaresi nimetlerinden karşılıksız yararlandıkları tartışılagelmiştir. Oysa çoğunluğumuzu teşkil eden çiftçilerimiz bu haksız töhmeti kabullenmemekte, kendilerinden âdil ölçüde istenilecek bir vergiyi seve seve vermeyi arzulamaktadır.

Bu âdil ölçünün tespitinde, diğer gelir çeşitlerine kıyasla, bazı sorunların göz önünde tutulması önemli bir husustur. Yurt tarımıyla çok yakından ilgilenen Odamız bu bakımdan yetkilileri aydınlatmayı bir ödev saymış ve faydalı olması dileğiyle, bu eseri ortaya koymuş bulunmaktadır.

Yönetim Kurulu

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Sayfa

GİRİŞ

a) Çalışmanın Önemi

Türkiye'de, tarımsal kazançların vergilendirilmesi meselesi ötedenberi çeşitli mesleki kuruluşların, bilim adamlarının ve maliyecilerin, üzerinde çalıştıkları ve fikir geliştirdikleri bir konu olmuştur. Türkiye gibi ekonomisi tarıma dayalı ve milli gelirinin en büyük kısmı tarımdan gelen bir memlekette, tarımın vergilendirilmesi üzerindeki çalışmalar elbetteki gerekli ve önemli bulunmaktadır.

Tarımsal kazançların vergilendirilmesi konusunda yapılan çalışmalarda mesleki kuruluşlar, bilim adamları ve maliyeciler meselenin kendileri ile ilgili yönlerini ele almaktadırlar. Tarım mesleğinin uygulanmasında teknik, ekonomik ve politik meseleler ile ilgili bulunan ve Ziraat Yüksek Mühendislerinin mesleki bir kuruluşu olan Ziraat Mühendisleri Odası da, konu ile ötedenberi ilgilenmiş, araştırmalar yapmış, Ziraat Mühendisliği I. Teknik kongresinde çeşitli konular arasında Tarımsal kazançların vergilendirilmesine yer vermiş ve tarımın vergilendirilmesinde Maliye Bakanlığının karşılaştığı teknik sorunlara eğilerek çözüm yolları aramıştır.

İşte «Ziraat Ekonomisi ve Tekniği Yönünden Türkiye'de Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesinin Bazı Sorunları» adlı bu çalışma ile Ziraat Mühendisleri Odasının bu güne kadar bu konuda yapmış olduğu bütün çalışmalar bir kitap haline getirilmektedir. Tarım kazançlarının vergilendirilmesinde tarımsal bünyenin şartlarını, ekonomisini ve tarım tekniği meselelerini gözönünde tutmak kaçınılmaz bir zarurettir. Bu yönüyle konu; tarımsal faaliyeti bizzat yürütenler ile, vergilendirmeyi tatbik edenler ve vergilendirmenin muhtelif safhalarında hizmet alan idareciler ve teknik elemanlar için büyük bir önem taşımaktadır. Buna ilaveten böyle bir konunun ele alınması tarımsal kazançların vergilendirilmesinde, teknik bir kuruluş olan Ziraat Mühendisleri Odasının görüşünü aksettirmesi bakımından da önemlidir.

b) Çalışmanın Gayesi

Bu çalışmanın gayesi aşağıdaki maddeler halinde toplanmaktadır.

1. Tarımsal kazançların vergilendirilmesi hakkında Ziraat Mühendisleri Odasının görüşlerindeki gelişmeleri takip etmek, bunları topluyarak aksettirmek ve Odanın görüşlerindeki temel prensipleri açıklamak,

2. Tarımsal kazançların vergilendirilmesinde tarım ekonomisi ve tekniği yönünden Maliye Bakanlığının karşılaştığı bazı sorunları tesbit etmek, bu sorunlar üzerinde Ziraat Mühendisleri Odasının görüşlerini açıklamak.

Bütün bunlara ilâveten bu mesai ayni zamanda Ziraat Mühendisleri Odasının tarımsal kazançların vergilendirilmesi konusundaki çeşitli çalışmalarının derli toplu bir kitap halinde ilgililere sunulması gayesini de taşımaktadır. Kitabın hazırlayıcıları, Oda'nın tesbit edilmiş fikirlerini bu gaye içinde değerlendirmeye çalışmışlardır.

c) Materyal ve Metod

Bu çalışma ile Ziraat Mühendisleri Odasının tarımsal kazançların vergilendirilmesi üzerinde bugüne kadar ki çalışmaları derlenerek bir kitap haline getirilmekte olduğundan; Odanın bu konudaki yayınlanmış kitapları ile, yayınlanmamış raporları esas materyali teşkil etmektedir.

Materyal olarak kullanılan önemli bir kaynak, Oda'nın «Türkiye'de Ziraî Vergiler» (1) adlı kitabıdır. Materyal olarak kullanılan diğer bir kaynak, Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresine sunulan «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler» adlı tebliğ ile (2), Teknik Kongrede kurulmuş bulunan Komisyonunun raporu ve bu konuda Teknik Kongrede yapılan konuşmaların ve alınan kararların zabıtlarıdır (3).

Çalışmanın diğer önemli bir kaynağını Ziraat Mühendisleri Odasının Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünün, ziraî kazançların vergilendirilmesiyle ilgili 6/Mart/1969 tarih ve 25592-40/8780 sayılı tek-

---

(1) Ziraat Mühendisleri Odası (Müşterek eser), Türkiye'de Ziraî Vergiler, Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları Sıra No. 22, Ankara 1965.

(2) Z. Gökalp Mülâyim «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler», Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi (24-27 Kasım), Kongre Tebliği No. 12, Ankara 1965,

(3) Ziraat Mühendisleri Odası (ed), Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi, Cilt I, Ankara 1965, S. 247 - 258.

nik konular hakkındaki sorularına verdiği cevaplar teşkil etmektedir (4). Bu soru ve cevaplar çalışmanın IV. bölümünün esas kaynağını teşkil etmiştir .

Böylece bu mesai tarımsal kazançların vergilendirilmesi konusunda Ziraat Mühendisleri Odası'nın muhtelif zamanlardaki çeşitli çalışmalarını derli toplu bir kitap haalinde birleştirmekte ve bu çalışmalardaki görüşleri pratik gayeye yönelterek izah etmektedir. Çalışmada bütünüyle, Ziraat Mühendisleri Odasının belirmiş fikirlerinin muhafazasına ve onun aksettirilmesine azami gayret gösterilmiştir.

I — TÜRKİYE'DE TARIMSAL KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ KONUSUNDA YAPILAN BAŞLICA ÇALIŞMALAR

Türkiye'de tarımsal kazançların vergilendirilmesi konusunda muhtelif kuruluşlar ve bilim adamlarınca son yirmi yılda birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bunun başlıca sebebi, Türkiye'de tarımsal kazançların etkili bir şekilde vergilendirilmemiş olmasıdır. Bu bakımdan Türkiye'de sosyal adaleti, vergide adaleti ve ekonomik kalkınmayı sağlama gayretleri; maliyecilerin, ekonomistlerin ve tarımla ilgili muhtelif kuruluşların (Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Odaları Birliği gibi) tarımsal kazançlar konusuna zaman zaman eğilmelerine sebep olmuş ve halen de olmaktadır.

Türkiye'de tarımsal kazançların vergilendirilmesi konusunda Maliye Bakanlığı uzmanlarının çalışmaları :

Maliye Bakanlığının çalışmaları daha çok ilgili mevzuata teksif edilmiştir. Maliye Bakanlığının hazırlamış olduğu çeşitli «Ziraî Kazançlar Tasarıları» bunlara örnektir. Bakanlığın bu çalışmaları sonunda nihayet 31/12/1960 tarihinde çıkarılan 193 sayılı gelir vergisi kanuniyle, tarımsal kazançlar da gelir vergisine dahil edilmiştir. 193 sayılı gelir vergisi kanununa esas teşkil eden tasarı da yine Maliye Bakanlığınca hazırlanmıştır.

Bu çalışmalara ilaveten Maliye Bakanlığı Hükümetlerin direktiflerine uyarak 193 sayılı gelir vergisi kanuniyle ilgili muhtelif tadil teklifi çalışmaları yapmıştır. Böylece 193 sayılı gelir vergisi kanunu 19.2.1963 tarih ve 202 sayılı, 26.6.1964 tarih ve 484 sayılı ve 29.6.1965 tarih ve 642 sayılı kanunlarla değiştirilmiştir.

(4) Ziraat Mühendisleri Odası, Maliye Bakanlığının Ziraî Kazançların Vergilendirilmesiyle İlgili Teknik Konular Hakkındaki Sorularına Ziraat Mühendisleri Odasının Cevapları, 12.6.1969 gün ve 852/2352 Sayılı Oda yazısı.

Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü 1969 yılında yeniden bu konuya el atmış ve tarımsal kazançların vergilendirilmesiyle ilgili yeni bir tasarı hazırlığına başlamıştır (1)

Maliye Bakanlığına bağlı Vergi Reform Komisyonunun çalışmaları :

Vergi Reform Komisyonu, vergi reformu konusunda hazırlamış olduğu muhtelif raporlarda tarımsal kazançlar hakkında da görüşlerini beyan etmiştir. Bu raporlar arasında 1961 yılında yayınlanmış bulunan «Genel Vergi Raporu» (2) ve 1966 yılında yayınlanmış bulunan «Tarım Fiskalitesi Hakkında Rapor» (3) özellikle zikre değer.

Üniversite ve akademilerde yapılan çalışmalar :

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi konu üzerine eğilmiştir. Ziraat Fakültesinin Ziraî Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsünde «Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi Meselesi» konusunda bir doçentlik tezi hazırlamıştır (4).

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde de konu üzerine eğilindiği ve Fakülte öğretim üyelerince bu konuda muhtelif incelemelerin yayınlanmış bulunduğu görülmektedir (5).

---

(1) Maliye Bakanlığının yeni çalışmaları hakkında IV. bölümde geniş bilgi verilmiştir.

(2) Maliye Bakanlığı Vergi Reformu Komisyonu «Genel Vergi Reformu Raporu (I ve II kısımlar), Istanbul 15. Temmuz. 1961.

(3) Maliye Bakanlığı Vergi Reformu Komisyonu, «Tarım Fiskalitesi Hakkında Rapor», İstanbul 6. Eylül. 1966.

(4) Z. Gökalp Mülâyim, Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi Meselesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi yayınları : 342, Ankara 1968

(5) Bu yayınlardan bazıları şunlardır :

Bedii N. Feyzioğlu, «Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi Meselesi», İktisat ve Maliye, Cilt I, Sayı 8, 1954.

Haydar Kazgan, «Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi ve Verginin Mevzuu Meselesi», İktisat Mecmuası, Cilt XIV, Sayı 1—4, 1952—1953.

Gülten ve Haydar Kazgan, «Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi ile ilgili Bir İnceleme», İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt XXI, Sayı 1—4, 1959-1960

Orhan Dikmen, «Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi, Sabit Ortalama ve Zarar Nakli», Maliye Enstitüsü Konferansları, İstanbul 1961.

Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisinde yapılmış olan Ziraî Gelir Vergisi adlı bir çalışma da burada zikre değer (1).

Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin Çalışmaları :

Türkiye Ziraat Odaları Birliği konu üzerine eğilerek, Birliğin görüşlerini belirten bazı raporlar yayınlamış (2), ve hatta bir de özel «Ziraî Gelir Vergisi Kanun Tasarısı» hazırlamıştır.

Ziraat Mühendisleri Odasının Çalışmaları :

Ziraat Mühendisleri Odası da, Türkiye'de tarımsal kazançların Vergilendirilmesi konusuna devamlı olarak ve önemle eğilmiş ve bu konuda Odanın görüşlerini tesbit etmek üzere muhtelif çalışmalar yapmıştır.

Odanın 1965 yılında teşkil ettiği bir komisyonca tamamlanan çalışması «Türkiye'de Ziraî Vergiler» adı altında yayınlanmıştır (3).

Ziraat Mühendisleri Odası, 24-27 Kasım 1965 yılında Ankara'da yapılan Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresinde (4) tarımsal kazançların vergilendirilmesi konusuna da yer vermiştir. Bu konu «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler» adlı bir tebliğ ile tartışılmıştır (5).

Ziraat Mühendisleri Odası 1969 yılında Maliye Bakanlığının en son hazırlıklarına paralel olarak bu konuda bir çalışma daha yapmış ve bu çalışma ile konunun tarım ekonomisi ve tekniğiyle ilgili muhtelif sorunlarına ışık tutmuştur (6).

---

(1) Vural Fuat Savaş, Ziraî Gelir Vergisi (Teori ve tatbikat), Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi yayını No. 8, Eskişehir 1961.

(2) Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ziraî Gelir Vergisi hakkında görüşler.

(3) Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye'de Ziraî Vergiler, (Müşterek eser), Adı geçen eser, Bu çalışma hakkında II. Bölümde geniş bilgi verilmiştir.

(4) Ziraat Mühendisleri Odası tarafından 24-27. Kasım. 1965 tarihlerinde Ankarada tertip edilen Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik kongresine, Türk Tarımının muhtelif meseleleriyle ilgili 15 tebliğ sunulmuştur. Tebliğlerin herbiri önce, kurulan ihtisas komisyonlarında incelenmiş ve daha sonra teknik kongre genel kurulunda tartışılmıştır. Kongre tebliğleri ve tartışmalar 2 cilt halinde Ziraat Mühendisleri Odası tarafından yayınlanmıştır.

(5) Z. Gökalp Mülâyim, «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler», A.g.e. Bu tebliğ ve teknik kongrede bu konuda alınan kararlar hakkında çalışmanın III. Bölümünde geniş bilgi verilmiş bulunmaktadır.

(6) Ziraat Mühendisleri Odası, adı geçen rapor.

II — ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ «TÜRKİYE'DE ZIRAİ VERGİLER» ADLI ÇALIŞMASI

Memleketimiz ekonomisinde en geniş yeri tutan tarım sektöründe vergi meselelerinin ve vergilendirmenin tarım ekonomimiz ve tekniğiyle ilgili yönlerinin incelenerek ortaya çıkartılmasının ve ilgililere ulaştırılmasının Ziraat Mühendisleri Odasının çalışmalarında önemli yer aldığı belirtilmişti. Bu çalışmalar özellikle «31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi ve bir kısım hükümlerin kaldırılması hakkında 19/2/1963 tarih ve 202 sayılı kanunun çıkması ile daha da hızlandırılmıştır. Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu yeni mevzuat ve bundaki uygulamalar karşısında «Ziraî vergi ve esaslarını tesbit etmek üzere» Ziraat Yüksek Mühendisi üyelerinden teşekkül eden bir komisyon teşkil etmiştir (1).

Odanın ziraî vergi komisyonunun 17 Kasım. 1964 den 12.2.1965 tarihine kadar yaptığı çalışmalar neticesinde hazırlanan rapor Oda Yönetim Kurulundan da geçmek suretiyle, Ziraat Mühendisleri Odasının Türkiye'de ziraî vergiler hakkındaki fikirlerini açık olarak meydana çıkartmıştır.

Ziraat Mühendisleri Odasının ziraî vergiler hakkındaki görüşünü aksettiren bu çalışması, Türkiye'de Ziraî Vergiler adı ile yayınlanmıştır (2).

Türkiye'de Ziraî Vergiler adlı çalışma önce ziraatten vergi alınıp alınmaması konusunu tartışmaktadır. Anayasanın «Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür» diyen 61 inci maddesine göre, ziraatin de vergilendirilmesi gereği ortaya konulmakta, milli gelirin ortalama olarak yarısına yakın kısmını

(1) Odanın 10. 11.1964 tarih ve 851-836 sayılı yazısı ile Ziraî Vergi ve esaslarını tesbit etmek üzere kurulan komisyon aşağıdaki üyelerden teşekkül etmiştir. Prof. Dr. Reşat AKTAN, Prof. Dr. Fethi AÇIL, Doç, Dr. Z. Gökalp MÜLAYİM, Doç. Dr. Turan GÜNEŞ, Refet ERGİN, Doğan KAYRAN ve Asım ALP, Komisyon Başkanlığı Prof. Dr. Reşat AKTAN ve Raportörlüğü Doç. Dr. Z. Gökalp MÜLAYİM tarafından yapılmıştır.

(2) Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye'de Ziraî Vergiler, A.g.e.

veren tarım sektörünün vergi harici tutulması halinde devlet varidatının azalması ile kamu hizmetlerinin aksıyacağı belirtilmektedir. Tarımın vergilendirilmesi sosyal adalet ve vergide genellik ve adalet prensipleri yönünden de lüzumlu görülmektedir.

Tarımda iyi bir vergilendirmenin rasyonel çalışmayı teşvik ederek üretim artışı yaratacağı da belirtilmektedir.

Memleketimiz tarımının (1961 yılına kadar olduğu gibi) yalnız arazi vergisi ile vergilendirilmesinin doğru olmayacağı ve bazı sakıncalar taşıyacağı açıklanmaktadır. Arazi Vergileri tamamen bir tarafa atılamıyacağı gibi, tarımsal vergilerin yalnızca arazi vergisinden ibaret hale getirilmesi mahzurlu görülmektedir.

Türkiye için, arazi vergilerini içinde bulundurmayan ve yalnız gelir vergisine dayanan bir vergi uygulaması da sakıncalıdır. Bu iki vergi bir arada uygulanmalı ve gelir vergisinde, küçük çiftçi muaflığı altına düşen işletmeler arazi vergisi ile kendi ödeme güçlerine göre vergilendirilerek, vergilendirmede genellik ve adalet sağlanmalıdır.

Arazi vergisi ile birlikte tarımsal gelir vergisi tatbik edilirken, tarımsal gelir vergisinin umumi gelir vergisinin haricinde müstakil bir vergi olarak düşünülmesi doğru bulunmamaktadır.

Diğer taraftan arazi vergisi ile birlikte tarımsal gelir vergisi tatbik edilirken tarımsal gelirin sedüler veya global sistem içinde vergilendirilmesi meselesi de tartışılmaktadır. Sedüler bir vergi sisteminde mükellefin geliri bir bütün olarak muamele görmeyip, önce elde edildikleri faaliyet nevilerine göre ayrılmakta, sonra muhtelif faaliyetlerden elde edilen gelirler farklı vergi tarifeleriyle gayri şahsi olarak vergilendirilmektedir. Global bir vergi sisteminde ise önce mükellefin bütün kaynaklarından elde ettiği muhtelif gelirler (Sermaye iradları, ticari kazançlar ve tarımsal kazançlar gibi) bir araya toplanmakta ve sonra yekûn gelir, meydana geldiği kaynakların farkı nazarı dikkate alınmadan, tek bir vergi tarifesiyle müterakki ve şahsi olarak vergilendirilmektedir.

Ziraat Mühendisleri Odasının «Türkiye'de Ziraî Vergiler» adlı çalışmasında Türkiye'de tarımın halen olduğu gibi hem global bir gelir vergisi ve hemde arazi vergisi ile vergilendirilmesinin memleket şartlarına en uygun olduğu kanaatına varılmaktadır.

Ancak, memleketimizde tarımsal gelir vergisi henüz tam olarak yerleşmediği için vergi kanunlarında sık sık değişiklikler yapılmaktadır. Bu

bakımdan, Türkiye'de Ziraî Vergi adlı çalışmada tarımsal kazançların vergilendirilmesinde, ziraî kazanç anlamı, ziraî kazancın tesbiti, küçük çiftçi muaflığı, ziraî kazanç istisnası, asgari ziraî vergi usulü ve vergi idaresi gibi ana meselelerin incelenmesi lüzumlu ve faydalı görülmüştür.

Bu çalışmada gelir vergisi kanununun ziraî faaliyetten elde edilen kazançları «Ziraî kazanç kategorisi» altında sınıflandırması genel olarak uygun karşılanmaktadır. Ancak gelir vergisi kanunumuzda ziraî kazanç anlamı içerisinde çiftçinin sadece nakdî gelirleri dahil edilmiş, kendisi ve ailesinin çiftlik mahsullerinden istihlakleri dolayısıyle meydana gelen aynî gelirleri dahil edilmemiştir. Halbuki aynî gelirlerin de çiftçinin vergiye tabi gelirlerine dahil edilmesi, bunun için mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılmasının uygun olacağı belirtilmektedir.

Gelir vergisinde tarımsal kazancın tesbitinde memleketimizde kullanılan metodlar genellikle «Gerçek kazanç usulû ve «Götürü kazanç usulü» olarak ayrılmaktadır. Gelir vergisi kanunumuza göre tarımsal işletmelerinin yıllık hasılat tutarı 150 bin lira veya daha fazla olan çiftçilerin tarımsal kazançları gerçek kazanç usulüne, 150 bin liradan az olan çiftçilerinki ise «Götürü gider usulüne» göre tesbit edilmektedir. Gerçek tarımsal kazanç ve götürü gider usullerinin tatbik sınırlarını ayıran 150 bin liralık hududun 100 bin liraya indirilmesi uygun görülmektedir. Böylece işletmelerinin yıllık hasılat tutarları 100 bin liraya kadar olan çiftçiler götürü gider usulüne, 100 bin lirayı aşanlar gerçek kazanç usulüne tabi olacaklardır. Bunun sebebi 100 bin lirayı aşan çiftçilerin basit bir ziraî işletme defteri tutmalarının veya tutturmalarının mümkün olmasıdır.

Götürü gider usulünde gider emsallerinin tesbitinde «Ziraî Kazançlar İl Komisyonları» serbest bırakılmalı veya mevzuattan, bu emsallerin % 70 nisbetinden daha az tesbit edilemiyeceği hükmü kaldırılmalıdır.

Götürü gider usulünde gider emsalleri hesaplanırken, çiftçi ve ailesi ücret karşılığı, ortalama değeri ile masraf olarak kabul edilmekte ve neticede indirime tabi tutulmaktadır. Halbuki çiftçi ve ailesi ücret karşılığı çiftçinin geliri olup, bunun masraf olarak indirilmemesi icap eder. Kanundaki bu husus ile ilgili hükümler değiştirilmelidir.

Türkiye'de tarımsal gelir vergisinde gerçek ve götürü usuller bir arada tatbik edilmelidir. Yürürlükteki mevzuatta olduğu gibi, gelir vergisinde küçük çiftçilerin muaf tutulması uygundur. Ancak küçük çiftçi muaflığının memleket ekonomisi, maliyesi ve vergi adaleti yönünden muhtelif sakıncaları bulunduğu için, muaflık sınırının tesbitinde çok dikkatli davranılması gerekmektedir. Mevzuattaki muaflık sınırı yüksektir.

Muaflık sınırının tesbitinde kullanılan işletme büyüklüğü ölçüsü ise adaletsiz ve mahzurlu görülmektedir. Küçük çiftçi muaflığının tesbitinde işletme büyüklüğü ölçülerine yer verilmeyip muaflığın sadece yıllık istihsal kıymetine (Nakdi satış + zati istihlâk satış bedeli) dayandırılması ve bunun da 20-25 bin lira olarak tesbit edilmesi uygun kabul edilmektedir.

Tarımsal kazançların vergilendirilmesinde küçük çiftçi muaflığı haricinde mevzuatta mevcut olan bir de ziraî kazançlar istisnası tanınması, bu istisnanın sadece yıllık 10.000 liraya kadar olan ziraî safi kazançlarda 2500 lira olması yerinde bulunmaktadır.

Gelir vergimizde tarımsal kazançlar için tatbik edilmekte olan asgari gelir vergisi usulünün gelir vergisi anlayışı ile bağdaşmaması sebebiyle, kaldırılması teklif edilmektedir.

Tarımsal gelir vergisinin tarımımız ve ekonomimiz üzerinde ciddi ve menfi tesirleri beklenmemekte, bilâkis belirtilen iyi bir vergilendirme sistemi ile, milli tasarruf ve yatırımları artırma, enflasyonist tazyiki azaltma ve tarımda rasyonalizasyonu ve entansifleşmeyi sağlama bakımından uzun vadede müsbet tesirleri ümit edileceği belirtilmektedir.

Memleketimizde halen tatbik edilen kıymet esasına dayanan ve binde 10 mütenasip nisbetli arazi vergisi prensip olarak uygun bulunmakta, fakat halen tatbik edilen tahrir kıymetleri, eski olduklarından, yenilenmeleri gerekmektedir.

Ödenen arazi vergisinin halen olduğu gibi tarımsal gelir vergisinde bir masraf olarak gayrisafi tarımsal kazançtan gerçek değeri ile indirilmesi yerinde bulunmaktadır.

Çalışmada son olarak, teklif edilmiş olan ziraî vergilendirme olumlu neticesini vermeye başladıktan sonra, devletin maliye politikasında buna paralel değişmeler yapılması, orta ve küçük çiftçilere nisbi olarak ağır yükler yüklüyen vasıtalı vergilerin miktar ve nisbetlerinin azaltılması temenniye şayan görülmektedir.

III — TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ I. TEKNİK KONGRESİNDE TARIMSAL KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ KONUSU

Ziraat Mühendisleri Odası 24-27 Kasım 1965 tarihleri arasında Ankara'da bir teknik kongre tertip etmiştir. Bu kongreye Türk tarımının muhtelif sosyal ve ekonomik sorunları üzerinde 15 tebliğ sunulmuştur. Bu tebliğlerden biri de Oda üyelerinden Doç. Dr. Z. Gökalp Mülâyim

tarafından sunulan «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler» konulu tebliğidir. Bu tebliğde önce, Türkiye'de tarımın vergilendirilmesiyle ilgili halihazır durum mevzuat ve tatbikat yönünden incelenmekte, sonra da konuyla ilgili problemler ortaya konularak bazı tekliflerde bulunulmaktadır (1).

Bu tebliğinde Mülâyim esas itibariyle 1964 yılında Ankara Ziraat Fakültesinde doçentlik tezi olarak takdim ettiği, «Türkiye'de Ziraî Gelirlerin Vergilendirilmesi Meselesi» konulu araştırmasındaki tekliflerini teknik kongrenin tartışmasına sunmuştur. Bu tekliflerin başlıcaları şunlardır.

1 — Türk gelir vergisinde vergilenebilir tarımsal kazanca çiftçinin yalnız nakdi gelirleri dahil edilmiştir. Halbuki; ekonomik sakıncaları ve vergi adaleti yönünden, çiftçinin aynî gelirlerinin de, tarımsal kazanca dahil edilmesi gerekir.

2 — Tarımsal kazancın tesbitinde halen gelir vergisi mevzuatında gösterildiği şekilde gerçek ve götürü usulün bir arada tatbik edilmesi yerindedir. Ancak gerçek ve götürü usulü ayıran sınır 150 000 liradan 100 000 liraya indirilmeli; götürü gider usulünde götürü gider emsallerinin % 70 nisbetinden az tesbit edilemiyeceği hükmü kaldırılmalı; bu hususta Tarımsal Kazançlar İl Komisyonları serbest bırakılmalıdır.

3 — Gelir vergisi mevzuatında, küçük çiftçi muaflığı sınırı çok yüksek tutulmuştur. Bu durumda tarımsal gelir vergisiyle vergi adaletini sağlamaya ve bu vergiden yeterince varidat temin etmeye imkân yoktur. Küçük çiftçi muaflığı sınırının 10 000 liralık yıllık hasılat tutarına indirilmesi uygun olacaktır.

4 — Küçük çiftçi muaflığı sınırını aştıkları için mükellef durumuna geçen çiftçilerin birçoğunun hiç vergi ödememeleri veya noksan ödemelerine ve dolayısıyle tarımsal gelir vergisinin varidatının eksilmesine sebep olan tarımsal kazançlar istisnası kaldırılmalıdır.

5 — Gelir vergisi prensiplerine aykırı olan asgari tarımsal vergi usulü de derhal kaldırılmalıdır.

Yukarda başlıca teklifleri belirtilmiş olan tebliğ, önce Teknik Kongre tarafından kurulmuş olan İhtisas Komisyonu tarafından incelenmiştir (2). İhtisas Komisyonu Kongre Genel Kuruluna bir rapor halinde su-

---

(1) Z. Gökalp Mülâyim, «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler, A.g.e.

(2) 25 kasım 1965 günü «Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler» konusunda toplanan İhtisas Komisyonu şu üyelerden teşekkül etmiştir : Asım ALP (Başkan), Mehmet GÖKSEL (Raportör), Yücel DALKILIÇ, Tevfik KÖMÜRCÜOĞLU, Emin HATTALGAZİ, Tarık ESİN, Doç, Dr. Z. Gökalp MÜLÂYİM, Şaban ERGUZ, Taner KIRAL, Gülcan TOLUNAY, Yılmaz GÜRSEL, Ayhan ERGENELİ.

nulmak üzere görüşlerini şöylece tesbit etmiştir (1).

1 — Komisyonda tarımda gelir vergisi yerine, başka bir sistemle vergi ihdası konusu da ortaya atılarak müzakere edilmiş ve neticede gelir vergisi sistemi içinde kalınması kararlaştırılmıştır.

2 — Tebliğin mükellefin zati istihlâk maddelerinin kazanç sayılması hakkındaki tadil teklifi, aynen kabul edilmiştir.

3 — Tebliğin gerçek kazanç usulü sınırının 150.000 liradan 100.000 liraya indirilmesi teklifi kabul edilmiştir.

4 — Tebliğde, götürü gider emsallerinin % 70 (dahil) den az tesbit edilemiyeceği hükmünün kaldırılması teklifi tartışılmış ve aynen kabul edilmiştir.

5 — Küçük çiftçi muaflığının tebliğde teklif edildiği şekilde 10.000 liralık yıllık hasılat tutarına indirilmesi uygun görülmüştür.

6 — Tebliğdeki çiftçi muaflığı sınırını tesbitte kanunda sadece yıllık satış tutarı ölçüsüne (10.000 lira) yer verilmesi, işletme büyüklüğü ölçüsünün ise, yardımcı bir ölçü olarak kabul edilip, bölgelere göre tesbitinin Tarımsal Kazançlar İl Komisyonlarına bırakılması teklifi aynen kabul edilmiştir.

7 — Tarımsal kazançlar istisnasının kaldırılması şeklinde tebliğdeki görüş aynen kabul edilmiştir.

8 — Asgari tarımsal vergi usulünün gelir vergisiyle bağdaşmaması sebebile, uygulamalardaki aksaklığın bu yoldan vergi almak suretiyle telafisi uygun bulunmamış ve bu hususta tebliğde ileri sürülen fikre aynen katılınmıştır.

İhtisas Komisyonunun raporu ile yukarda belirtilen görüşleri, daha sonra Teknik Kongre Genel kuruluna sunulmuş, orada tartışılmış (2) ve neticede oylanarak tamamı kabul edilmiştir.

---

(1) Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik kongresi, Cilt I. A.g.e. S. 247-248

(2) Tebliğ ve komisyon raporu üzerinde genel kurulda yapılan tartışmaları ve bu konuda verilen önergeleri görmek için bakınız : Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi, Cilt I, Aynı eser, S. 247-258.

IV — TÜRKİYE'DE TARIMSAL KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİNDE TARIM EKONOMİSİ VE TEKNİĞİ İLE İLGİLİ BAZI SORUNLAR ÜZERİNDE ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ YENİ ÇALIŞMALARI

1 — MALİYE BAKANLIĞININ ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASINA YAZDIĞI YAZI

Maliye Bakanlığı tarımsal kazançları daha etkili bir şekilde vergilendirebilmek için 1969 yılı başlarında yoğun bir çalışmaya girişmiş bulunmaktadır. Bir taraftan Ankara Ziraat Fakültesı öğretim üye ve asistanlarından da yararlanarak, muhtelif tarım ürünlerinin gelir ve giderleriyle ilgili bölgesel çalışmalar (bizzat yerinde tetkik suretiyle) yaptırılmış, diğer taraftan Ankara'da Maliye Bakanlığında 5 kişilik bir komisyon kurularak tarımsal kazançların vergilendirilmesiyle ilgili yeni bir kanun tasarısı hazırlığına girişilmiştir.

Maliye Bakanlığı girişmiş olduğu bu hazırlık çerçevesinde, Ziraat Mühendisleri Odası, Tarım Bakanlığı ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğine de birer yazı yazarak, bu kuruluşların tarımsal kazançların vergilendirilmesiyle ilgili bazı teknik sorunlar üzerinde görüşlerini istemiştir.

Maliye Bakanlığından Ziraat Mühendisleri Odasına gelen yazının bir sureti aşağıya çıkartılmıştır :

T. C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

Sayı : 25592-40
Konu : .....
.....8780

Ankara
6/Mart/1969

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığına
ANKARA

Bilindiği üzere, ilk defa 31/12/1960 tarih ve 193 sayılı kanunla Gelir Vergi Kanunu içerisine alınan ve fiilen 1962 yılından itibaren vergiye tâbi tutulan tarım kazançlarından, gerek kanun hükümlerinin ve gerekse tatbikatın yetersizliği sebebiyle, gereken ölçüde vergi vâridatı sağ lanamamaktadır.

Mevzuat ve tatbikattaki bu yetersizliğin başlıca sebebini, memleket tarımının dağınık durumu ve tarımın bünyevî özellikleri yanında, vergi idaresinin bu konuda gereken teknik bilgiye sahip olamayışının ve bu bilgileri temin etmekte kaşılaştığı güçlüklerin teşkil ettiğini ileri sürmek mümkündür.

Tatbikatın daha müessir bir hale getirilebilmesi ve tarım kazançlarının vergilendirilmesiyle ilgili hükümlerin islâhı amacı ile yapılacak olan mevzuat çalışmalarının başarı ile sonuçlandırılabilmesi için, daha ziyade teknik bir mahiyet taşıyan aşağıdaki hususların bilinmesine zaruret hasıl olmuştur.

1 — Gelir Vergisi Kanununun 12. maddesinde 11 grup halinde yer almış çeşitli ziraî mahsullere ait işletme büyüklüğü ölçüleri ile aynı kanunun 13. maddesinde yer almış satış tutarı ölçüsü arasında mantıkî bir ilişkinin mevcut bulunduğu mefruzdur. Diğer bir deyimle 13. maddede yazılı 30.000 liralık satış bedeli tutarının, 10.000 lira civarındaki safi ziraî kazancın karşılığı olduğu ve bu miktar satış ve kazancın realize edilebilmesi için de çeşitli mahsullerle ilgili ziraî faaliyetin 12. maddede öngörülen ölçülerde yapılmış olması gerektiği kabul edilmektedir.

Ancak, kanunda yer alan çeşitli ölçüler arasında bir paralellik bulunduğundan şüphe edildiği gibi, kanunun tedvini sırasında durum böyle olsa dahi, halen muvazenenin bozulmuş olması ihtimali vardır.

Onun içindir ki, yapılması düşünülen kanun tadilât çalışmaları sırasında yararlanmak üzere, yurdumuzun karakteristik bölgeleri ve belli başlı mahsul nev'ileri itibariyle 5.000-10.000,- ve 15.000,- Lira tutarında safi ziraî kazanç teminine imkân verecek satış tutarı ve işletme büyüklüğü ölçülerinin tesbiti ve bunların halihazır Gelir Vergisi Kanununun 12. maddesindekine nazaran daha uygun ve ahenkli bir şekilde gruplandırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Yukarıda değinilen amacı matuf hesaplamalar sırasında aşağıda ki hususların gözönünde bulundurulması elde edilecek sonuçların maksada yararlı olabilmesi yönünden zaruridir.

1 — Ziraî faaliyetlere tesir eden tabii ve iktisadî şartlar bakımından farklar gösteren bölgelerin ayrılması,

2 — Her bölgede hâkim tipik işletmelerin durumu gözönünde bulundurulmak suretiyle, ortalama randıman, işçilik ve maliyet ile çeşitli maliyet unsurlarının buna göre tayini;

3 — Ortalama satış fiyatının tesbitinde Hükümetçe tayin olunan carî fiyatlara, Hükümetce fiyat tayin olunmıyan mahsuller için takdirin yapıldığı yıldan önce gelen son takvim yılı içindeki mahalli toptan piyasa fiyatına ve fiyatların temevvüç ettiği hallerde bunun ortalamasına itibar edilmesi;

4 — Tesbit edilecek ölçülerin, halen Ziraî Kazançlar İl Komisyonları tarafından tayin olunmakta bulunan 1969-1971 ölçülerinin kontrolünde kullanılabilmesini temin amacı ile ortalama maliyet bedelinin tesbiti sırasında, müfredatlı olarak bütün maliyet unsurlarının ve özellikle ziraî faaliyette kullanılan arazi ve binaların ilgili kiralarının, işletmeye harcanan borç para faizlerinin ve aynî vergi, resim ve harçların ortalama tutarlarının, ortalama maliyet bedelinin ayrı, açık ve kesin bir şekilde tayini ve gösterilmesi (Çiftçi ailesinin öztüketiminin de ayrıca belirtilmesi) uygun olur .

Söz konusu tesbitlerin yapılması sırasında yararlı olacağı düşünülerek ziraî kazanç ölçülerinin tesbiti ile ilgili formlardan bir miktar ilişikte gönderilmiştir.

2 — Ziraî gelir vergisi tatbikatında güçlükler yaratan bir husus da istihsal yılı içerisinde satılmıyarak ertesi takvim yılına devreden ziraî mahsullerin durumudur.

Bu güçlüklerin önlenebilmesi için hatıra gelen ilk tedbir, ziraî gelir vergisi mükellefleriyle ilgili olarak, her mahsul nev'i için istihsal faaliyetine başlanmasından, bu faaliyetin sonuçlanması ve normal olarak mahsullerin tamamının satılması anına kadar geçen devreyi kapsayan bir yıllık özel dönemin tesbiti ve bunun vergilendirme dönemi olarak kabul edilmesidir.

Bu hususu temin amacı ile yurt sathında veya bu mümkün değilse bölgeler itibariyle her mahsul grubu için söz konusu dönemlerin tayini zarureti vardır.

3 — Önem arzeden diğer bir husus, belirli işletme büyüklüğü ölçülerini aşarak vergiye tabi olması icabeden çiftçilerin tesbiti için ne gibi tedbirler alınması gerektiği hususudur.

Bilindiği üzere bu husus, halen ölçülerin üstünde ekim yapan çiftçilerden, her yılın Kasım ayı içersinde ekim-sayım beyannamesi alın-

ması, beyanname vermeyen veya muhtar ve ihtiyar heyetleri tarafından beyana veya yanlış beyanda bulunanların düzeltmeye dâvet edilmeleri ve nihayet bunlar hakkında Vergi Dairelerince tahkikat yapılması suretiyle ve başarısız bir şekilde yürütülmektedir.

Teknik bir kuruluş olan Odanızın bu tesbitlerin cereyan şekli konusunda teklif edebileceği tedbirler bulunup bulunmadığı, kontroller için en uygun zaman ve Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtının Vergi Dairelerine ne şekilde ve ne ölçüde yardımcı olabilecekleri hususları da, değiştirilmesi düşünülen kanun hükümlerine verilecek istikametin tayini yönünden büyük bir önem arzetmektedir .

4 — Yukarıda değinilen hususlardan ayrı olarak Odanızın aşağıdaki konulardaki, görüş ve tekliflerinin bilinmesinde de fayda mülâhaza edilmektedir.

1) Vergiye konu teşkil eden ziraî faaliyetin tarifi (G.V.K. Md. 52);

2) Gelir vergisi bünyesinde vergilendirilmesine devam edilecek olan ziraî kazançların basit ve külfetsiz bir şekilde tesbitini mümkün kılacak pratik usuller (G.V.K. Md. 53-60);

3) Götürü vergileme, götürü matrahların tesbiti ve tesbitleri yapacak komisyonların teşkil tarzı (G.V.K. Md. ve V.U.K. 45-49; 83-86);

4) Ziraî kazançta hasılat ve gider unsurları (G.V.K. Md. 56-58);

5) Ziraî kazanç beyanlarının kontrolu ile ilgili pratik metodlar ve yollar (G.V.K. Md. 112-116);

6) Ziraatte değerleme ve amortisman (V.U.K. Md. 276-277 ve 313);

7) Ziraat işçilerine ait ücretlerin vergilendirilmesi (G.V.K. Md. 23/2)

Yukarıda lüzumuna değinilen bilgilerden, ziraî kazançların müessir bir şekide vergilendirilmesi amacı ile yapılacak uygulamalar ve mevzuat çalışmaları sırasında yararlanılacak, böylece memleket ziratine hesap, muhasebe ve maliyet kavramlarının girmesi ve rasyonel esaslara dayanan bir işletmecilik zihniyetinin gelişmesi sağlanacağından, bu durum Odanız müntesiplerinin de hizmetlerini memleket tarımına daha geniş ölçüde arzedebilmelerini mümkün kılan müsait bir ortam yaratmış olacaktır.

Bu itibarla, konuya gereken önemin verilmesini, yapılacak çalışmaların sür'atle sonuçlandırılarak istenilen bilgilerin en geç Nisan ayı ortalarına kadar Bakanlığıma gönderilmesini rica ederim.

MALİYE BAKANI Y.
İmza
Nevzat KESAN
Gelirler Genel Müdür Yd.

Görüldüğü üzere Maliye Bakanlığının bu yazısı ile, tarımsal kazançların vergilendirilmesinde tarım ekonomisi ve tekniği ile ilgili muhtelif sorunlar üzerinde Ziraat Mühendisleri Odasının açık görüşü istenmektedir .

Bu yazı üzerine Ziraat Mühendisleri Odası, şimdiye kadar tarımsal vergilendirme konusunda yapmış olduğu çalışmaların ışığı altında Maliye Bakanlığının sorularına cevap hazırlamak üzere konuyla ilgili Ziraat Yüksek Mühendislerinden teşekkül eden bir komisyon kurmuştur (1). 18 Mart 1969 tarihinde ilk toplantısını yapan komisyonun üç ay süren bir çalışma ile hazırlamış olduğu rapor Oda Yönetim Kurulunun onayından da geçtikten sonra 12 Haziran 1969 tarihli bir yazıyla Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.

İşte çalışmamızın bu kısmı Maliye Bakanlığının Ziraat Mühendisleri Odasına yönelttiği sorular dolayısıyle meydana çıkan teknik sorunların Ziraat Mühendisleri Odasının cevapları esas alınarak bir sistem dahilinde incelenmesinden ibarettir. Böylece herbir konu teker teker ele alınacak ve bunlar üzerinde Ziraat Mühendisleri Odasının görüşleri belirtilecektir .

2 — TARIMSAL FAALİYETİN TARİFİ

Maliye Bakanlığı Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazıda, Gelir Vergisi Kanununun 52 nci maddesinde belirtilen tarımsal faaliyetin tarifi hakkında, Odanın görüşünü öğrenmek istemektedir. Bakanlığın böyle bir soru ortaya koymasının sebebi, G.V.K. Md. 52 de tarımsal faaliyetin iyi tarif edilmemesinden dolayı, bazı tarımsal faaliyetlerden elde edilen kazançların, tarımsal kazanca dahil edilmediği, buna karşılık

---

(1) Komisyon üyeleri şunlardır.
Doç. Dr. Turan GÜNEŞ (Başkan), Doç. Dr. Z. Gökalp MÜLÂYİM (Raportör) Ekrem GÜNAY, Mehmet Sami GÖKSEL, Zamir PAKSOY.

bazı tarımsal olmayan faaliyetlerden elde edilen kazançların ise tarımsal kazanca dahil edildikleri kanısında olmasıdır.

Gelir Vergisi Kanunundaki tarımsal faaliyetin tarifi hakkındaki Ziraat Mühendisleri Odasının görüşü aşağıdadır :

Gelir vergisi kanunundaki tarımsal faaliyetten elde edilen kazançlar «Ziraî kazançlar» kategorisi altında sınıflandırılmıştır.

Bu kategori içerisine, kendi arazisini bizzat ve ortakçılıkla işleten ortakçı veya kiracı durumunda bulunan çiftçilerin tarımdan elde ettikleri gelirler dahil edilmiştir. Arazisini sabit bir kira karşılığında kiraya veren arazi sahibinin kira olarak elde ettiği gelir ise, tarım sal kazanç kabul edilmemiştir. Kira gelirini, tarımsal gelir kabul etmekle mevzuatımızın isabetli hareket etmiş olduğu kanaatindeyiz. Çünkü tarımsal işletmenin faaliyetine ve riskine iştirak etmiyen bir kimse çiftçi kabul edilmediği gibi, böyle kimsenin arazisi karşılığında aldığı yıllık kiranın da tarımsal kazanç kabul edilmemesi gerekir.

Gelir vergisi kanununda (Madde 52) tarımsal işletmeyle ilgili olsun veya olmasın, bütün ormancılık, balıkçılık ve avcılık kazançları tarımsal kazançlar içerisine dahil edilmiştir. Esasında, ormancılık, balıkçılık ve avcılık kazançlarından sadece tarım işletmesiyle ilgili olanlar tarımsal, tarım işletmesiyle ilgili olmayanlar tarımsal kazanç değildirler. Fakat bu sektörlerden elde edilen kazançlar memleketimizde ehemmiyetsiz olduğundan gelir vergisi bakımından tarımsal kazanç kabul edilmelerinde önemli bir sakınca yoktur.

Gelir vergisi kanunda (Madde 52) çiftlik ürünlerinin hem işletme içerisinde, hem de işletme haricinde çiftçi tarafından satılması tarımsal faaliyet kabul edilmiştir. Kooperatifler dışında şahısların mağaza açmak suretiyle ürünlerini çiftlik haricinde satmaları tarımsal faaliyet kabul edilmemelidir. Zira bu hal, bazı çiftçilerin bu mağazalar vasıtasıyle ticaret yapmalarına ve yaptıkları ticaretten elde ettikleri kazançları tarımsal kazanç olarak göstermek suretiyle, gelir vergisinde tarımsal kazançlara sağlanılan bazı imkânlardan yararlanmalarına sebep olmaktadır.

Gelir vergisi kanununda (Madde 52), ürünlerin bizzat üreticiler tarafından mamul ve yarı mamul hale getirilmesinden elde edilen kazanç, tarımsal kazanç kabul edilmektedir .Yabancı ülkelerde ise, işletme haricinden de bir miktar ham madde satın alınarak bu ürünlerin işletmede işlenmesinden elde edilen kazanç, tarımsal kazanç olarak sayılmaktadır. Bizde de, işletmede üretilen ürünlere ilâveten bir kısım ham med-

denin işletme haricinden sağlanması suretiyle yürütülen ziraat sanatları faaliyeti de, tarımsal faaliyet kabul edilmelidir.

Gelir vergisi kanununda (Madde 41 ve 58) tarımsal kazanç anlamı içerisine çiftçinin yalnız nakdi gelirleri dahil edilmiş, kendisi ve çocuklarının öztüketimi karşılığı olan aynî gelirleri dahil edilmemiştir. Bu suretle kanunda konulmuş olan tarımsal gelir anlamı, onun zirai ekonomideki kavramını aksettirmemektedir. Çünkü, ziraî ekonomide gelir, çiftçinin aynî ve nakdî gelirlerinin toplamından meydana gelmektedir.

Çiftçi ailesinin öztüketim değerinin gelir vergisi bakımından tarımsal kazanca dahil edilmemiş olması sakıncalı addedilmektedir. Çiftçi ailesi öztüketim değerinin tarımsal kazanca dahil edilmesi her şeyden önce mükellefler arasında eşitsizlik yaratma bakımından lüzumludur. Çünkü, memleketimizde öztüketim nisbeti üründen ürüne değişmektedir. Öztüketimin tarımsal kazanca dahil edilmediği durumda, sadece tütün, pamuk veya şeker pancarı gibi ürünleri yetiştiren bir mükellef, mahsulün tamamını sattığından, gelirinin tümü üzerinden vergilendirecek, halbuki işletmesinde sadece buğday yetiştiren bir mükellef ise istihsalinin büyük bir kısmını kendisi tükettiğinden, gerçek gelirin sadece bir kısmı üzerinden vergilendirilecektir. Böylece, çok defa gerçekte gelirleri aynı olan iki vergi mükellefi çiftçi, değişik ürünler yetiştirdiklerinden farklı nisbetlerde vergilendirilmiş olacaklardır. Diğer taraftan, öztüketim gayrisafî kazanca dahil edilmemekte, halbuki bunu elde etmek için yapılan masraflar indirilmektedir. Böylece yapılan eşitsizlik daha da artmaktadır.

Memleketimizde pazar ekonomisini teşvik bakımından da öztüketimin gelir kabul edilmesi icabeder. Şayet aynî gelir çiftçinin tarımsal kazancına dahil edilmiyecek olursa, çiftçi işletmesinde mümkün olduğu kadar kendi ihtiyaç maddelerini yetiştirecektir. Bunun neticesi olarak çiftçilerimiz, pazar ekonomisi yerine, kapalı aile ekonomisine teşvik edilmiş olacaklardır.

Çiftçi ve ailesi öztüketim karşılığının tarımsal kazanca dahil edilmemiş olması, memleketimizde tarımsal gelir vergisinin verimliliğine de tesir edecektir.

Gelir Vergisi Kanununda (Madde 52) tarımsal işletmeleri idare eden gerçek kişilere (adi şirketler dahil) çiftçi denildiği halde, kollektif şirketlerle, adi veya eshamlı komandit şirketler, tarımsal faaliyetle uğraşsalar dahi, çiftçi addedilmemektedir. Böylece ortakların tarımsal faaliyetle iştigal eden bu şirketlerden aldıkları hisseler de tarımsal ka-

zanç değil, ticarî kazanç sayılmaktadır. Bu husus, kollektif ve komandit şirket faaliyetlerinin gelişmesine mani olabilir. Halbuki ekonomik hayatımızda ticarete açık ve teknik ziraatın gelişmesi bakımından, şirketler önemli rol oynayabilirler. Bu bakımdan, vergi yoluyla ziraatte şirket faaliyetlerine mani olmak değil, bilâkis şirketleşmeyi desteklemek icap etmektedir .

3 — TÜRKİYE'DE TARIMSAL KAZANCIN TESBİTİ SORUNU

Maliye Bakanlığı, Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazıda, gelir vergisi bünyesinde vergilenmesine devam edilecek olan ziraî kazançların, basit ve külfetsiz bir şekilde tesbitini mümkün kılacak pratik usullerin olup olmadığını sormaktadır.

Bilindiği üzere Türkiye'de Tarımsal kazançları gelir vergisi içerisinde vergilendirmede en önemli teknik sorun, tarımsal kazancın tesbitidir.

Ziraat Mühendisleri Odası, tarımsal kazançların tesbitinde yürürlükteki mevzuatta olduğu gibi, gerçek ve götürü usullerin bir arada tatbik edilmelerinin en isabetli yol olduğu kanısındadır. Oda'ya göre tarımsal kazançların, bu iki usul dışında daha basit ve külfetsiz bir şekilde tesbiti mümkün kılacak diğer herhangi bir pratik usul mevcut değildir.

Bununla beraber, yürürlükteki mevzuatta mevcut gerçek ve götürü usullerin tatbik esaslarıyla ilgili olarak aşağıdaki hususların yerine getirilmesi tavsiye edilmektedir :

Gerçek kazanç usulü ile götürü gider usulünün tatbik sınırı yürürlükteki mevzuatta yıllık 150.000 liralık hasılat tutarı olarak tesbit edilmiştir. Bu sınırın 100.000 liraya indirilmesi daha yerinde olacaktır. Zira, sınır 150.000 lira olduğunda vergiye tabi ziraî işletmelerin büyük ekseriyeti götürü usule, ancak çok mahdut sayıda işletme gerçek kazanç usulüne tabi olmaktadır. Sınırın 100.000 liraya indirilmesi suretiyle, gerçek kazanç usulünün daha fazla işletmeye tatbiki; memleketimizde ziraî muhasebenin yayılmasında ve böylece tarım işletmelerimizde rasyonelliğin sağlanmasında faydalı olacaktır. Ayrıca, bu suretle Türkiye'deki tarımsal gelir vergisinin gerçek bir gelir vergisine yaklaşması, vergi varidatının artması ve ziraî yayım teşkilâtı ile çiftçilerin temasının sıklaşması beklenebilir . Diğer taraftan, ziraî muhasebenin gelişmesi, ilmî çalışmalar yapılmasında ve devletin tarım politikasının tesbitinde ve yürütülmesinde de faydalı olacaktır. Memleketimizde 100.000 liranın üzerinde yıllık hasılata sahip olan çiftçilerimi-

zin basit bir ziraî işletme defteri tutması veya tutturması mümkün görülmektedir.

Buna ilâveten Ziraat Mühendisleri Odası 100.000 liradan fazla gayrisaf hasılat tutarına sahip olan çiftçilerin, ziraî işletme hesabı, envanterli işletme hesabı veya bilanço esasından herhangi birini seçmekte serbest bırakılması icabettiği kanısındadır. Bugünkü mevzuatta, 500.000 liralık hasılatın üzerinde olan çiftçilere mecbur koşulan bilânço usulü ise ihtiyarî hale getirilmelidir. Bilânço esasına göre defter tutma geniş bir ziraî muhasebe kültürüne ihtiyaç göstermektedir. Halbuki memleketimizde, büyük çiftçiler bilanço usulüne göre tam olarak defter tutamamaktadırlar. Bu bakımdan, büyük çiftçilerin kendileri bilânço esasına göre defter tutamıyacakları gibi, maliyeyi tatmin edecek şekilde bilânço esasına göre muhasebe tutabilecek elemanı da çok güçlükle bulacaklardır. O halde, sayıları pek az olan bubüyük çiftçiler için bilânço esasına göre defter tutma mecburiyeti, kanunun tatbikatını güçleştirmekten başka bir işe yaramıyacaktır.

Kaldı ki, bazı gelişmiş memleketlerde bile çiftçi istediği metoda göre muhasebe tutmakta serbest bırakılmıştır. Mesela tarımsal kazançların tamamen gerçek kazanç usulüne göre tesbit edildiği İsveç'te çiftçi tarımsal kazancını, tahsilât veya tahakkuk metodundan herhangi birine göre hesaplamakta serbesttir. Ayni şekilde A.B.D. de de çiftçi istediği metoda göre muhasebe tutabilmektedir.

Bu bakımdan, Türkiye'de de gerçek kazanç usulüne tabi çiftçinin, tarım kazancını hesaplama metodunu seçimde serbest bırakılması, verginin tatbikatını kolaylaştıracaktır. İlerde çiftçi ziraî muhasebeye alıştıkça kendiliğinden, kendisine en fazla avantaj sağlıyacağına inandığı metoda göre muhasebe tutacaktır. Meselâ gerek yatırım indiriminin, gerekse azalan bakiyeler metoduyla amortismanın, yalnız bilânço esasına göre defter tutan çiftçilere tanınmış olması, ziraate geniş yatırım yapmak isteyen büyük çiftçileri, bilânço esasına çekecektir. Zira bu çiftçiler için bilânço esası, ziraî işletme hesabı esasına nisbetle daha avantajlı bir durum arzedecektir.

Götürü gider usulüyle ilgili olarak Ziraat Mühendisleri Odasının üzerinde durmakta fayda gördüğü önemli bir konu da, asgari götürü gider emsali meselesidir. Bilindiği üzere G.V.K. nun 54. ncü maddesine göre Ziraî Kazanç İl Komisyonlarınca tesbit olunan götürü gider emsalleri % 70 nisbetinden (% 70 dahil) az olmamaktadır. Ziraat Mühendisleri Odası, G.V.K. nun bu hükmünün kaldırılması gerektiği kanısında-

dır. Zira, muhtelif bölgelerde muhtelif ürünler için Ziraî Kazançlar İl Komisyonlarınca tesbit edilecek götürü gider emsallerinin bir çok hallerde % 70 den az olmaları da mümkündür. Bu durumda, gerçekte götürü gider emsali % 70 den az olan ürünleri üreten çiftçilere önemli miktarda vergi tasarrufu sağlanmakta, böylece hem çiftçi mükellefler arasında eşitsizlik yaratılmış, hemde tarımsal gelir vergisinin varidatı sebepsiz yere düşürülmüş olmaktadır.

O halde götürü gider emsallerinin bütün ürünler için asgari % 70 olması hükmü kaldırılmalı ve götürü gider nisbetlerinin tesbiti, İl Komisyonlarına bırakılmalıdır.

Buna ilâveten Ziraat Mühendisleri Odası, bu tesbitin yapılmasında bazı sınırlamaların gerektiği kanısındadır. Bunun için, bir yönetmelik ile her ürün için bölgelere göre götürü gider emsallerinin alt ve üst sınırları tesbit edilmeli (meselâ buğdayda % 50 ilâ % 80 arası gibi), ve İl Komisyonlarının bu sınırlar içerisinde götürü gider emsallerini tesbit etmeleri sağlanmalıdır.

Bu sorun ile ilgili olarak Ziraat Mühendisleri Odasının üzerinde durduğu bir konu da çiftçi ailesi işçilik tutarıdır.

Gerçek kazanç usulünde çiftçi ve ailesi işçilik tutarı masraf kabul edilip, indirime tabi tutulmadığı halde, götürü gider usulünde, ortalama değeri ile maliyet unsuru olarak indirime tabi tutulabilmektedir. Odanın kanaati gerçek kazanç usulünde takip edilen yolun doğru olduğu, buna karşılık götürü gider usulünde takip edilen yolun ise, hatalı bulunduğudur. Odayı bu görüşe ulaştıran husus çiftçi ve ailesi işçilik tutarının bir gelir olması nedeniyle masraf olarak indirilmesi gerektiğidir. O halde, çiftçi ve ailesi işçilik tutarı götürü usulünde de indirime tabi tutulmamalı; bunun için de, götürü gider emsalini tesbitte, sadece yabancı işçilik tutarları ortalama değerleri ile nazarı dikkate alınmalıdır. Ziraat Mühendisleri Odası bu hususun böylece kabulünü, hem vergi adaleti, hem tarımsal gelir vergisinin varidatı, hem de götürü gider usulüne yersiz olarak üstünlük tanınmaması bakımından lüzumlu addetmektedir.

4 — BÖLGELERDE HAKİM TİPİK İŞLETMELERDE DEKAR BAŞINA MUAYYEN MİKTARDA SAFİ KAZANÇ VEREN ARAZİ GENİŞLİĞİ VE GAYRİ SAFİ HASILAT

Maliye Bakanlığının Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazıda da belirtildiği gibi; Gelir Vergisi Kanununun 12. maddesinde 11 grup halinde yer almış çeşitli tarım ürünlerine ait işletme büyüklüğü ölçüleri ile,

aynı kanunun 13 üncü maddesinde yer almış satış tutarı ölçüsü arasında mantıkî bir ilişkinin mevcut olduğu varsayılmıştır.

Kanuna göre 30 bin liralık satış bedeli tutarı, 10 bin lira civarında safi kazancın karşılığı kabul edilmektedir. Yine kanuna göre, bu mikdar satışın ve kazançın realize edilebilmesi için, çeşitli ürünler ile ilgili tarımsal faaliyetin 12. maddede öngörülen ölçülerde yapılmış olması gerektiği kabul edilmektedir.

Maliye Bakanlığı, kanunda yer alan çeşitli ölçüler arasında bir paralellik bulunduğundan şüphe etmekte ve kanunun yapılması sırasında böyle bir paralellik olsa bile, bu dengenin halen bozulmuş olması ihtimalinden bahsetmektedir.

Bu bakımdan yurdun karakteristik bölgeleri ve belli başlı mahsul nevileri itibariyle 5.000, 10.000 ve 15.000 lira tutarında safi kazanç teminine ve bunların gelir vergisi kanununa göre daha uygun ve ahenkli bir şekilde gruplandırılmasına ihtiyaç hasıl olmaktadır.

Belirtilen hususların hesaplanabilmesi için önce Türkiye'de ziraî faaliyete tesir eden tabiî ve iktisadî şartlar bakımından farklar gösteren bölgelerin ve bölgelerdeki hâkim tipik işletmelerin randımanlarının ve çiftçi eline geçen fiatın tesbit edilmesi gerekmektedir. Buradan dekara düşen gayrisaf hasılatın hesaplanması icap eder. Bölgelerde hakim tipik işletmelerde dekar başına safi kazancın hesaplanabilmesi için, başlıca ürünlerde maliyetin ve dekar başına ortalama giderin araştırılması lüzumlu bulunmaktadır.

İşte bu bölümde bölgelerde hakim tipik işletmelerde belli bir safi kazancın (burada örnek olarak 5.000 lira safi kazancın) ve bu kazancı veren gayri safi hasılatın hesaplaması için, yukarda bahsedilmiş olan sıraya göre, konu incelenmekte ve neticelere ulaşılmaktadır.

a — Türkiye'de Tarımsal Faaliyete Tesir Eden Tabii ve İktisadî Şartlar Bakımından Farklılık Gösteren Bölgelerin Ayrılması :

Türkiye'de tabiî ve iktisadî şartlar, tarım ürünleri yetiştiriciliğinde farklı bölgeler yaratmıştır. Tarımsal kazançların vergilendirilmesinde; ürünün verimine, dolayısıyle sağladığı gayrisafi hasılata ve safi kazanca tesir eden, ürünlerin farklı bölgelerde yetiştirilme faktörünün dikkate alınması şarttır. Bu bakımdan, pratik olarak kullanılabilen durumu da gözönünde tutularak, yetiştirilebilen başlıca ürünlere göre tipik iller seçilmiş ve bu tipik illeri temsil edecek bölgeler tesbit edilmiştir. İllerin gelir vergisi kanununda bir ünite olarak kabul edilmesi de, böyle bir yol takibini uygun kılmaktadır.

Bölge tesbitinde ele alınan tarım ürünleri, memleketin ve çiftçinin toplam hasılatında ve yurt içi ve dışı ticaretinde büyük yeri olan ürün-

lerdir. Gelir vergisi kanununda da yer alan bu ürünler; buğday, arpa, mısır, çeltik, fasulye, mercimek, tütün, şeker pancarı, pamuk, afyon, ayçiçeği, kavun, karpuz, çay, patates, üzüm, incir, şeftali, antep fıstığı, portakal, mandalina, zeytin ve fındıktır.

Ele alınan ürünlerin her birinin, memlekette yetiştirildiği tipik bir kaç il tesbit edilmiştir. Tipik olan seçilen il, o ürünü geniş miktarda ürettiği gibi aynı zamanda, tarım tekniği ve elde edilen verim bakımından da belirli bölgeleri temsil etme kabiliyetine de sahiptir. Muayyen tarım ürünlerinin yetiştirilmesinde tipik olarak seçilen illerin temsil ettiği bölgeler de ayrıca tesbit edilmiş ve bütün bunlar tablo halinde bir araya getirilmiştir. (Tablo : 1).

Belirli tarım ürünlerini yetiştiren tipik illeri ve illerin temsil ettiği bölgeleri gösteren Tablo 1 den de takip edilebileceği gibi, bir ürün Türkiye'de, tipik olarak bazen bir ilde, bazan ise 2 ve 3 ilde yetiştirilebilmektedir. Ancak bir ürün 2 ve 3 tipik ilde yetiştirildiği takdirde, bu tipik illerin temsil ettiği bölgeler farklıdır. Örneğin Türkiye'de buğday yetiştiriciliğinde tipik olarak iki ili ayırmak mümkündür. Bunlar Konya ve Adana illeridir. Daha çok kuru ziraat şartları için tipik olan Konya ili; Orta Anadolu, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Trakya ve Geçit Bölgeler olmak üzere geniş bir sahayı temsil etmektedir. Diğer bir ifade ile, bu bölgelerin buğday verimleri, kendi aralarında önemli derecede fark etmemektedir. Diğer taraftan, Adana ili ise buğday yetiştiriciliğinde, pratik gaye bakımından; Güney Anadolu, Ege ve Marmara bölgelerini temsil etmektedir. Bu bölgelerin buğday verimleri de yine kendi aralarında önemli derecede fark etmemektedir .

b — Bölgelerde Hakim Tipik İşletmelerde Randıman (dekara verim) :

Gayrisafi hasılat ve safi kazancın hesaplanmasında ikinci adım hakim tipik işletmelerde randımanın (dekara verimin) tesbitidir.

Muhtelif ürün nevilerinin yetiştirildikleri arazilerin kireç, taban ve sulu oluşu, verimi etkileyen önemli faktörlerdendir. Bu sebeple ürünlerin yetiştirildiği tipik illerde, toprağın bu vasıfları dikkate alınarak ziraatı yapılan hâkim tipik işletmelerdeki verimleri hesaplanmış ve Tablo 2 de, 3 cü sütun halinde gösterilmiştir:

Tabloda gösterilmiş olan verimler, normal tarım tekniği ve yetiştirme şartları altında alınabilen miktarlardır. Çok fena ve çok iyi iklim ve tarım tekniği şartlarının bunu değiştireceği şüphesizdir. Bu ortalama verimler, gayrisaf hasılat ve safi kazancın hesaplanmasında ve kontrolünde önemli bir unsur olarak mütalâa edilmelidir.

(*) Tablo : 2 Bu bölümdeki bütün hesapları bir araya toplamaktadır.

TABLO : 1

MUAYYEN TARIM ÜRÜNLERİNİ YETİŞTİREN TİPİK İLLER VE İLLERİN TEMSİL ETTİĞİ BÖLGELER

ÜRÜN NEVİ	İ l i	Temsil Ettiği Bölgeler
BUĞDAY	KONYA	Orta A, Doğu A, Güney Doğu A, Trakya, Geçit Bölgeler
	ADANA	Güney A, Ege, Marmara Bölgeleri
ARPA	KONYA	Orta A, Doğu A, Güneydoğu A, Trakya,
	KÜTAHYA	Ege, Marmara, Batı Geçit,
MISIR	SAMSUN	Karadeniz B.
	ADAPAZARI	Marmara, Ege, Trakya
ÇELTİK	ANKARA	Orta A, Trakya, Geçit, Karadeniz
	ADANA	Güney, Güneydoğu.
FASULYE	KIRŞEHİR	Türkiye
MERCİMEK	URFA	Türkiye
TÜTÜN	İZMİR	Ege
	BURSA	Marmara
	SAMSUN	Karadeniz
ŞEKERPANCARI	ADAPAZARI	Marmara, Trakya, Batı Geçit
	KONYA	Orta A.
	ERZURUM	Doğu A .
PAMUK KÜTLÜ	ADANA	Güney, Güneydoğu
	İZMİR	Ege
AFYON	AFYON	Batı Geçit
AYÇİÇEĞİ	TEKİRDAĞ	Trakya, Batı Geçit
	BURSA	Marmara, Karadeniz
KARPUZ	KONYA	Türkiye
KAVUN	KONYA	Türkiye
ÇAY	RİZE	Doğu Karadeniz
PATATES	ADAPAZARI	Marmara, Karadeniz, Ege
	KAYSERİ	Türkiye
BAĞ	MANİSA	Türkiye
İNCİR	AYDIN	Ege
ŞEFTALİ	BURSA	Marmara
ANTEPFISTIĞI	GAZİANTEP	Güneydoğu
PORTAKAL	ANTALYA	Ege, Güney A.
MANDALİNA	MUĞLA	Ege, Güney
ZEYTİN	BALIKESİR	Ege, Marmara, Karadeniz B.
FINDIK	GİRESUN	Karadeniz Bölgesi

c — Bölgelerde Hakim Tipik İşletmelerde Çiftçi Eline Geçen Ortalama Fiat :

Çiftçinin yetiştirdiği üründen elde ettiği verim ile beraber aynı zamanda eline geçen fiat seviyesi, gayrisafi hasılatın teşekkülünde önemli derecede tesirli bulunmaktadır. Çiftçi eline geçen fiatın hesaplanması oldukça zor ve karışıktır. Fiatı Hükümetçe tesbit edilen ürünlerde taban fiatı çiftçi eline geçen fiat seviyesi hakkında bir fikir vermekle beraber bu fiat, her zaman çiftçi eline geçen fiatı tam olarak aksettirmemektedir. Hükümetçe, fiatı tayin olunmayan mahsuller için ise, takdirin yapıldığı yıldan önce gelen son takvim yılı içindeki mahalli toptan piyasa fiatından muayyen nisbetlerde indirim yapılması gerekmektedir. Ürün nevileri ve bölgelere göre indirim nisbetinin tesbiti de oldukça güç ve karışıktır. Ayrıca fiatların yıl içindeki dalgalanmalarını da göz önünde tutmak icap etmektedir.

Bütün bu güçlükler karşısında, ürünün ençok satıldığı zamanki fiatlarına önem verilmesinin gerektiği düşünülmüştür. Fiatları hükümetçe tesbit edilen ürünlerde tesbit edilen fiat seviyeleri, çiftçi eline geçen fiatın hesaplanmasında yardımcı olarak kullanılmıştır. Fiatı hükümetçe tayin edilmeyen ürünlerde ise, çiftçi eline geçen fiatın hesaplanmasında, Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınlarında gösterilen, çiftçi eline geçen fiatlardan faydalanılmıştır.

Bütün bu kaynaklardan elde edilen bilgilerden ortalama çiftçi eline geçen fiatlar ürün nevilerine ve ürünlerin yetiştirildikleri tipik illere göre hesaplanarak Tablo 2 de , 4 üncü sütun halinde gösterilmiştir. Örneğin buğday için tipik olarak seçilen Konya ve Adana illerinde çiftçi eline geçen fiatın 78 kuruş olduğu kabul edilmektedir. Bu fiat buğdayın muhtelif nevileri ve yetiştirildiği muhtelif alanları için ortalama bir fiat kabul edilmelidir. Örneğin tütün gibi, tipik illerde farklı fiatlar ödenen ürünlerde, bu farklar da ayrıca belirtilmiştir.

d — Dekardan Elde Edilen Ortalama Gayri Safi Hasılat :

Ürünün dekara verdiği ortalama verim ile, çiftçinin bu ürünün her ünitesinden eline geçen fiatın çarpımına eşittir.

Dekardan elde edilen ortalama verim kıraç, taban ve sulu topraklarda farklı bulunduğundan, gayrisafi hasılatın toprağın bu vasıflarına göre hesaplanması icap etmektedir. Böylece kıraç, taban ve sulu arazilerde, elde edildiği kabul edilen verim miktarları, ortalama çiftçi eline geçen fiatlar ile çarpılmak suretiyle, bu üç çeşit toprağın bir dekarının verdiği gayrisafi hasılat bulunmuştur. Neticeleri 2 ci tabloda 5 ci

sütun halinde gösterilmiştir. Örneğin buğday yetiştirildiğinde tipik olarak seçilen Konya'da, bir dekar kıraç arazi 90 lira, Adana'da 143.60 lira gayrisafi hasılat sağlanmaktadır .Taban arazide ise, Konya ili ve onun temsil ettiği bölgelerde dekara 107.60 lira, Adana ili ve onun temsil ettiği bölgelerde 206.00 lira gayrısaf hasılat elde edeceği hesaplanmıştır. Aynı şekilde, sulu arazide Konya'da ve temsil ettiği bölgelerde 180 lira, Adana ili ve onun temsil ettiği bölgelerde 309 lira gayrisafi hasılat elde edilmektedir.

Tablo 2 den görüldüğü gibi, ürünler her bölgede kıraç, taban ve sulu toprak şartlarının hepsinde yetiştirilmemektedir. Veya bazı hallerde bu toprak şartlarında yetiştirilmesi yaygınlaşmamış ve genel bir hal almamıştır. Bu sebeple, genelleştirilemeyen ve örnek bir durum göstermeyen böyle hallerde, verim belirtilmemiştir. Bunun sonucu olarakta böyle durumlarda gayrisafi hasılat da hesaplanmamaktadır. Diğer bir ifade ile tabloda verilen değerler, memleketimizde ve muayyen bölgelerde genellikle hakim olan durumu aksettirmektedir.

e — Bölgelerde Hakim Tipik İşletmelerde Başlıca Ürünlerde Maliyet Unsurları ve Dekar Başına Ortalama Gider:

Maliye Bakanlığı, Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazıda, Odaca tesbit edilecek ölçülerin, halen Ziraî Kazançlar İl Komisyonları tarafından tayin olunmakta bulunan 1969-1971 ölçülerinin kontrolünde kullanılabilmesini temin amacı ile, ortalama maliyet bedellerinin tesbiti sırasında, ayrıntılı olarak ve bütün maliyet unsurlarının ve özellikle ziraî faaliyette kullanılan arazi ve binaların ilgili kiraların, işletmeye harcanan borç para faizlerinin ve aynî vergi, resim ve harçların ortalama tutarlarının, ortalama maliyet bedellerinin ayrı, açık ve kesin bir şekilde gösterilmesini (ve çiftçi ailesi öztüketiminin de ayrıca belirtilmesini) istemiştir.

Tarımsal kazançların vergilendirilmesinde lüzumlu bulunan, işletmelerin safi kazançlarının hesaplanması için, yukarda hesaplanma şekli izah edilen ve buna göre Tablo 2 de 5 nci sütun halinde gösterilen gayrisafi hasılattan, ürünün üretilmesinde yapılan giderlerin çıkartılması icap etmektedir. Bu sebeple ele alınan başlıca ürünlerin yetiştirilmeleri için yapılan giderler hesaplanmış ve her bir ürünün gider unsurları ayrı ayrı çizelgeler halinde Ek 1 de gösterilmiştir.

Maliyetin hesaplanmasında ürünün hakim olarak yetiştirildiği kıraç, taban ve sulu toprak durumları gözönünde bulundurulmakta ve bu toprak şartlarında bir dekara yapılan ortalama toprak hazırlama,

gübre, tohum, ekim, sulama, bakım, hasat, harman, taşıma masrafları hesaplanmaktadır. Ayrıca yapılan masraflara normal bir faiz karşılığı da ilâve edilmektedir. Her ürün için dekar başına giderler hesaplanırken, bir dekara yapılan masrafların % 40 ı borç alınmış kabul edilmiştir. Borç alınan paranın % 9 dan faizi hesaplanmış ve bu faiz karşılığı ilâve edilmiştir. Borç paranın faiz karşılığı ile beraber, yukarda belirtilen masraflar toplanarak dekara yapılan ortalama masraf toplamı bulunmaktadır. Bu masraf toplamı; vergiye esas olan safi kazancın hesaplanmasında kullanılacaktır. Tarla kirası bu masraf arasına dahil edilmemektedir. Bunun sebebi toprak rantı olarak beliren tarla kirasının, çiftçinin tarımsal kazancının bir unsuru olması ve dolayısiyle safi tarımsal kazancın hesaplanmasında gider olarak indirilememesidir.

İncir, şeftali ,antepfıstığı, fındık, portakal, mandalin bahçeleri ile, zeytinlik, çaylık ve bağın dekarına düşen masraf toplamının hesaplanması ayrı bir özellik göstermektedir. Bunlarda önce, dekara yapılan ortalama yıllık istihsal masrafları tutarının tesbitine lüzum hasıl olmaktadır. Bu toplam üzerine, istihsal masraflarının normal faiz karşılığı ile, tesisin kuruluş masrafları yekûnundan hesaplanan, amortisman ve tesis masrafları faiz karşılığı ilâve edilmektedir. Böylece yıllık masraflar tutarı ile istihsal masrafları faiz karşılığı, amortisman payı ve tesis masrafları faiz karşılığı toplanmak suretiyle, meyveliklerin, bağın ve zeytinliğin masrafları yekûnu hesap edilmektedir. Bu tip tesislerde de, arazi kirası veya bahçe bedeli, masraf unsurları arasına sokulmaktadır.

Başlıca meyveler itibariyle tipik illerdeki ve hakim işletmelerdeki dekara masraf durumları burada izah edildiği şekilde hesaplanmış ve çizelgeler halinde Ek 1 de gösterilmiştir.

Çizelgelerde elde edilen neticeler, safi kazancın hesaplanmasına imkân verecek şekilde düzenlenen Tablo 2 de, bölgeleri temsil eden tipik iller için ve arazi nevilerine göre, 6 ncı sütun halinde toplanmıştır. Örneğin temsil ettiği bölgeler ile beraber Konya ilinde, kıraç arazide, buğday yetiştiriciliğinde dekara düşen ortalama gider toplamı, 47,72 liradır. Bu değer taban arazide 48,12 lira ve sulu arazide 110,59 lira olarak hesaplanmaktadır. Temsil ettiği bölgeler ile beraber Adana ilinde ise bu değerler, aynı sütunun ikinci sırasında görüldüğü şekilde oldukça farklıdır.

Bu konu ile ilgili olarak sorulan, çiftçi ailelerinin öztüketim durumları, aşağıda ayrı bir bölümde ele alınmıştır. (Bakınız : Bölüm IV/5).

f — Bölgelerde Hakim Tipik İşletmelerde Dekar Başına Safi Kazanç :

Maliye Bakanlığının, yapılması düşünülen kanun değişikliği çalışmaları sırasında yararlanmak üzere istemiş olduğu yurdun karakteristik bölgeleri ve belli başlı ürün nevileri itibariyle 5000-10.000 ve 15.000.— lira tutarında safi ziraî kazanç teminine imkân verecek satış tutarı ve işletme büyüklüğü ölçülerinin tesbit edilebilmesi için, dekar başına safi kazancın hesaplanması gerekmiştir.

Dekar başına safi kazanç, dekardan elde edilen gayrisafi hasılattan, dekar başına ortalama giderin çıkartılması suretiyle elde edilmektedir. Bölgelerde hakim tipik işletmelerde, kullanılan toprağın kıraç, taban ve sulu oluşuna göre, dekar başına safi kazancı, Tablo 2 sütun 7 de gösterilmiştir. Örneğin; temsil ettiği bölgeler ile beraber Konya ilinde, buğday üretimi ile ortalama dekar başına kıraç arazide 47,18 liralık, taban arazide 59,48 liralık ve sulu arazide 69,41 liralık bir safi kazanç elde edilmektedir. Aynı sütunun ikinci sırasında ve temsil ettiği bölgeler ile beraber seçilen Adana ilinde bu rakamların daha yüksek olduğu görülmektedir.

g — Bölgelerde Hakim Tipik İşletmelerde Muayyen Bir Safi Kazanç Veren Arazi Genişliğinin Hesaplanması :

Yukarıdan beri yapılan hesaplamaların gayesi 5.000-10.000 ve 15.000 lira tutarında safi ziraî kazanç teminine imkân veren işletme büyüklüğünün tesbitidir. Ancak konuyu basit bir şekilde halledebilmek için burada 5.000 lira tutarında safi ziraî kazanç teminine imkân veren işletme büyüklüğü tesbit edilmekte ve bu büyüklüğün 2 ve 3 misline sahip işletmelerin, 10 bin ve 15 bin lira safi ziraî kazanç temin edecekleri kabul edilmektedir.

Beş bin lira tutarında safi ziraî kazanç teminine imkân veren işletme büyüklüğü; 5.000 inin, dekar başına elde edilen safi kazanç miktarına bölünmesi suretiyle bulunmaktadır. Böylece meselâ, temsil ettiği bölgeler ile birlikte tipik olarak seçilen Konya ilinde ,kıraç tarla arazisi üzerinde buğday ziraatı yapan işletmelerde, dekar başına safi kazanç ortalama 42,18 lira olduğundan, nadas hariç tutulmak suretiyle 5.000 lira safi kazanç veren arazi genişliği; 5.000/42,18 = 118,5 dekardır. Bu örnekte nadas nazari itibare alınmadığından ve bu bölgelerde nadas-hububat münavebesi yaygın olduğundan, işletmenin 5.000 lira kazanç veren arazi genişliği 118,5 × 2 = 237,0 dekardır.

Diğer ürünlerin bölgeler ve arazi nevileri için aynı metod ile yapılan hesaplamaları Tablo 2, sütun 8 de ayrı ayrı gösterilmiştir.

Aynı ürün nevinde, aynı bölgelerde ve aynı toprak üzerinde 10 bin lira safi kazanç veren arazi genişliği 237 × 2 = 474 dekar ve 15 bin lira safi kazanç veren arazi genişliği 237 × 3 =701 dekar olarak hesaplanabilir.

h — Bölgelerde Hakim Tipik İşletmelerde Muayyen Bir Safi Kazanç Veren Gayrisafi Hasılatın Hesaplanması :

Maliye Bakanlığı, Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazıda gelir vergisi Kanununda tarımsal ürünlere ait işletme büyüklüğü ölçüleri ile satış tutarı ölçüleri arasında bir ilişki bulunduğunun farzedildiğini, ancak bu ilişkilerin halen değişmiş olabileceği nedeni ile yeniden gözden geçirilmesinde fayda olduğunu söylemektedir. Bu bakımdan burada muayyen bir safi kazanç veren gayrisafi hasılatın başlıca ürün nevileri, bölgeler ve arazi tipine göre hesaplanması icap etmiştir.

Muayyen bir safi kazanç veren gayrisafi hasılat; ayni miktarda safi ziraî kazanç veren ve yukarda hesaplanan arazi genişliğinin (dekar olarak), dekardan elde edilen gayrisafi hasılat ile çarpılması suretiyle bulunmaktadır. Örneğin; temsil ettiği bölgeler ile Konya ilinde kıraç arazide buğday yetiştiren işletmede 5.000 lira safi tarımsal kazanç veren gayrisafi hasılat; aynı yerde 5.000 lira safi ziraî kazanç veren arazi genişliği ile (90 dekar, aynı arazinin dekarından elde edilen gayrisafi hasılatın (118,5 lira) çarpımına (10665 lira) eşittir. Başlıca tarım ürünlerinin muhtelif bölgelerde ve çeşitli arazilerde çalışan hakim tipik işletmelerindeki 5.000 lira safi ziraî kazanç veren gayrisafi hasılat tutarları Tablo 2 sütun 9 da gösterilmiştir. On bin ve on beş bin lira safi ziraî kazanç veren gayri safi hasılat, bu değerlerin 2 ve 3 ile çarpılması suretiyle bulunabilir.

5 — ÇİFTÇİ AİLESİNİN ÖZTÜKETİMİNİN HESAPLANMASI

Çalışmamızın IV. bölümünde tarımsal faaliyetin tarifinden bahsederken Türk Gelir Vergisinde çiftçi ailesi öztüketim değerinin tarımsal kazanca dahil edilmemiş bulunduğu; halbuki bir çok bakımlardan, tarımsal kazanç hesaplanırken sadece çiftçinin işletmesinden elde ettiği nakdi gelirinin değil, fakat aynı zamanda aynî gelirinin (öztüketiminin) de nazari dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Nitekim Maliye Bakanlığı da, çiftçi ailesi öztüketiminin büyük bir yekûn tuttuğu kanısına varmış olmalı ki, Ziraat Mühendisleri Odasına yönelttiği sorularda, gayrisafi tarımsal kazancın hesaplanmasında her bir üründe çiftçi ailesi öztüketiminin de ayrıca belirtilmesini istemektedir.

Ziraat Mühendisleri Odası, tarımsal kazançların vergilendirilmesinde çiftçi ailesi öztüketim değerinin vergiye tabi kazanca dahil edilmesinin önemini belirtmiş olmakla beraber, elinde yeterince bilgi bulunmadığından muhtelif ürünlerde çiftçi ailesi öztüketimini ayrıca hesaplayamamıştır.

Türkiye'de genel olarak bazı ürünlerde öztüketim miktarını gösteren çalışmalar mevcuttur. Meselâ Prof. Aktan'ın Türkiye'de Ziraat Mahsulleri Fiyatları adlı kitabında, üretilen buğdayın % 65-75, arpanın % 75, Mısırın % 70, fasulyenin % 25-50 sinin pazara arz edilmiyerek işletmelerde tüketildiği; pamuk, şeker pancarı ve tütünde ise öztüketimin hiç mevcut olmadığı belirtilmektedir (1).

Fakat bunlar Türkiye için genel rakamlardır. Vergilendirme bakımından önemli olan, muaflık sınırı ve üzerinde olan işletmelerde, ürünler ve bölgeler itibariyle öztüketim miktarıdır. Öztüketim küçük işletmelerde büyük işletmelere nisbetle çok daha yüksek olduğundan bu genel rakamlar vergilendirme yönünden istenileni vermemektedir. Bu bakımdan öztüketimle ilgili doğru bir yargıya varabilmek için, tarımsal bölgeler ve işletme grupları itibariyle öztüketim miktarını gösteren araştırmalar yapılması gerekmektedir.

6 — SATILMAYARAK ERTESİ TAKVİM YILINA DEVREDİLEN TARIM ÜRÜNLERİ VE ÖZEL VERGİLENDİRME DÖNEMLERİNİN TESBİTİ

Tarımsal gelir vergisi tatbikatında Maliye Bakanlığının karşılaştığı güçlüklerden biri de, üretim yılı içerisinde satılmıyarak ertesi takvim yılına devreden ürünlerin durumudur. Bu ürünler üretim yılı içindeki satışda gözükmediğinden, beyan edilen gelirin kontrolünü güçleştirmekte ve çok defa kaçakçılığa sebep olmaktadır.

Bu güçlüğü önleyebilmek için Maliye Bakanlığı tarımsal gelir vergisi mükellefleriyle ilgili olarak her ürün için istihsal faaliyetine baş-

(1) Reşat Aktan, Türkiye'de Ziraat Mahsulleri Fiyatları, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No : 44-26, Ankara 1955, ss. 78, 113, 136, 157, 177, 201, 214, 233, 245, 261.

TABLO — 3

MUHTELİF ÜRÜNLERDE ÜRETİM DEVRESİ

ÜRÜNÜN CİNSİ	BÖLGESİ	TOPRAK HAZIRLAMA	EKİM TARİHİ	HASAT	SATIŞ DEVRESİ
Buğday	Orta Anadolu, Marmara	Mart-Haziran 967	Ekim-Aralık 67	Temmuz-Ağustos 68	Temmuz-Aralık 68
Arpa	Güney A. (Meksika)	—	967 Kasım-Şubat 68	Mayıs-Haziran 68	Haziran-Eylül 68
	Doğu A. Kışlık	Mart-Haziran 967	Ekim-Aralık 67	Temmuz-Ağustos 68	Temmuz-Aralık 68
	Yazlık	—	Mart-Nisan 67	Ağustos-Eylül 67	Eylül-Aralık 67
Mısır	Karadeniz-Marmara-Ege	—	Mart-Nisan 68	Ağustos-Eylül 68	Ekim 68 - Şubat 69
Çeltik	Orta Güney A.	—	Mart-Nisan 68	Eylül-Ekim 68	Ekim-Aralık 68
Fasulye Mercimek	Orta A, Karadeniz, Güney Doğu	—	Nisan-Mayıs 68	Ağustos 68	Ağustos-Aralık 68
Tütün	Ege-Marmara	—	Nisan-Mayıs 68	Temmuz-Ağustos 68	Ocak-Şubat 68
	Karadeniz	—	Nisan-Mayıs 68	Temmuz-Ağustos 68	Mart-Nisan 69
Şekerpancarı	Marmara, Orta Doğu	—	Mart-Nisan 68	Ağustos-Ekim 68	Ağustos-Kasım 68
Kenevir	—	—	Nisan 68	Ağustos 68	Ağustos-Aralık 68
Pamuk	Güney		Mart-Nisan 68	Ağustos-Eylül 68	Ağustos 68 - Ocak
	Ege		Nisan-Mayıs 68	Eylül-Kasım 68	Eylül-Aralık 68
Afyon	Batı geçit		Ekim 67	Haziran-Temmuz 68	Haziran-Temmuz 68
Ayçiçeği	Marmara		Mart-Nisan 68	Ağustos-Eylül 68	Ağustos-Aralık 68
Kavun-Karpuz	—		Mart-Nisan 68	Temmuz-Eylül 68	Temmuz-Eylül 68
Soğan	—		Mart-Nisan 68	Temmuz-Eylül 68	Temmuz 68 - Nisan
Çay	—	Tesis Toprak hazırlama Şubat-Mart 68		Mayıs-Temmuz 68	Mayıs-Temmuz 68
Patates	—	—	Mart-Nisan 68	Temmuz-Eylül 68	Temmuz 68 - Nisan 69
Bağ (Üzüm)	—	Tesis Bakım : Şubat-Nisan 68		Temmuz-Ekim 68	Temmuz-Aralık 68
İncir	—	Tesis Bakım : Mart-Nisan 68		Ağustos-Eylül 68	Ağustos-Aralık 68
Şeftali	—	Tesis Bakım : Şubat-Nisan 68		Temmuz-Eylül 68	Temmuz-Eylül 68
Antep Fıstığı	—	Tesis Bakım : Şubat-Nisan 68		Eylül-Ekim 68	Eylül-Aralık 68
Portakal	—	Tesis Bakım : Şubat-Ekim 68		Kasım-Şubat 69	Kasım 68 - Nisan 69
Mandalina	—	Tesis Bakım : Şubat-Ekim 68		Kasım 68 - Şubat 69	Ekim 68 - Ocak 69
Zeytin	—	Tesis Bakım : Şubat-Nisan 68		Ekim-Aralık 68	Ekim 68 - Şubat 69
Fındık	—	Tesis Bakım : Şubat-Nisan 68		Eylül-Ekim 68	Eylül-Kasım 68

hasebe uygulaması geliştikçe, uygulaması daha güç, fakat tarıma geniş yatırımlar yapmak isteyen çiftçiler için daha avantajlı olan azalan bakiyeler amortisman metodu veya mütenakıs ünite emsali metodu kullanılabilir. Hatta daha ileri giderek denilebilir ki, memleketimizde, bugün halen özellikle İsveç'te uygulanan «defter amortismanı» book depreciation) metodunun gerçek kazanç usulüne tabi bütün çiftçilere tatbik imkânları araştırılmalıdır.

Türkiye'de şimdilik sabit amortisman metodu tatbik edilirken, amortisman nisbetlerini mümkün olduğu kadar yüksek tesbit ederek, diğer amortisman metodlarının yatırım teşvik vasfından nisbeten yararlanılabilir .Bunun için de, amortisman nisbetlerinin tesbitinde iktisadî kıymetin tecrübeye dayanan ortalama ömrünü hesaba katmak prensibinin terkedilerek, amortisman hesapları maksadiyle, ortalama hizmet süresinden çok daha kısa tutulması yerinde olacaktır.

Vergi Usul kanununda belirtilmiş olan değerleme metodları ise genellikle uygun görülmektedir. Ancak, V.U.K. Md. 276 ya göre tarımsal ürünler maliyet bedellerinin sadece Maliye Bakanlığınca değil, Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca müştereken tesbit edilmesi daha doğru olacaktır.

8 — EKİM SAYIM BEYANI İLE İLGİLİ TEKNİK SORUN

Tarımsal kazançların vergilendirilmesinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de, vergiye tabi olması gereken çiftçilerin tesbitidir.

Bu tesbiti yapabilmek için yürürlükteki mevzuata göre, küçük çiftçi muaflığı ölçülerinin üstünde ekim yapan çiftçilerden her yılın Kasım ayı içerisinde ekim-sayım beyannamesi alınmaktadır.

Maliye Bakanlığı bu şekilde bir uygulamanın vergiye tabi olması gereken çiftçileri tesbitte başarılı olmadığı kanısındadır. Bu bakımdan ekim-sayım beyanı hakkında Ziraat Mühendisleri Odasının görüşünü istemektedir.

Gelir vergisi usul kanununa göre küçük çiftçi muaflığı hududu içerisinde kalan çiftçilere hiçbir mükellefiyet yüklenmemekte, ekim-sayım beyanlarının bile sadece muaflık ölçülerinin üzerinde kalan çiftçilerce yapılacağı ifade edilmektedir. Bu şekilde özellikle muaflık sınırı civarında olan çiftçilerin muaflığa mı girdikleri veya vergi mükellefliğine geçmeleri gerektiğini tesbit ve kontrol güç ve hatta imkânsız bir hal almaktadır.

Vergiye tabi olması gereken çiftçileri tesbitte ekim-sayım beyanı usulünün başarılı olabilmesi için, aşağıdaki şekilde bir tedbir alınması Ziraat Mühendisleri Odasınca mümkün görülmektedir.

Ekim ve sayım beyanı sadece muaflığı aşmış çiftçilere tatbik edilmeyip tatbik sınırı, muaflık sınırının bir miktar altına indirilmelidir. Böylece vergiye tabi olması gereken çiftçileri tesbit ve kontrol nisbeten daha kolaylıkla mümkün olacaktır. Esasen muaflık sınırı civarında olan çiftçiler bazı seneler mükellef, bazı seneler muaf durumuna düşeceklerinden; bunların her sene ekim-sayım beyanında bulunmaları mantıkî olarak da doğrudur.

9 — TARIM BAKANLIĞI TAŞRA TEŞKİLÂTI İLE VERGİ DAİRELERİNİN İLİŞKİLERİ

Tarımsal kazançların vergilendirilmesi vergi dairelerinin tarımla ilgili muhtelif teknik ve ekonomik bilgilere sahip olmasını gerektirmektedir.

Halbuki halen, Maliye Bakanlığı ve Vergi Daireleri bu şekilde teknik bilgilere sahip elemanlardan yoksun bulunmaktadır.

Tarımsal gelir vergisinin 5 yıllık uygulaması, tarımla ilgili teknik bilgi noksanlığını Maliye Bakanlığına iyice hissettirmiştir. Bunun içindir ki Maliye Bakanlığı, teşkilâtının tarımla ilgili teknik bilgi noksanlığını, Tarım Bakanlığıyla işbirliği yapmak suretiyle gidermeyi düşünmektedir. Nitekim adı geçen Bakanlığın Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazısında, Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtının Vergi Dairelerine ne şekilde ve ne ölçüde yardımcı olabileceği sorulmaktadır.

Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtının, Vergi Dairelerine yardımı hakkındaki Oda görüşleri kısaca aşağıdaki şekilde ifade edilebilir :

Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtı çiftçiye yol gösterici, yeni teknik gelişmeleri öğretici ve aksettirici fonksiyonu olan bir kuruluştur. Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtının bu önemli hizmeti yapabilmesi için çiftçiye itimat telkin etmesi, ona yakın gözükmesi lâzımdır. Tarım Bakanlığığı taşra teşkilâtının vergi daireleri ile vergi hasılatı yönünden iş birliği yapması onun çiftçi nezdinde uzun yıllardanberi süregelen çalışması neticesinde kazanmış olduğu itimadının kaybolmasına sebep olabilirki, bu da Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtının görevlerini ifasında büyük güçlükler doğurur. Bu sebeple, Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtının Vergi Daireleri ile vergi hasılatı yönünden işbirliği yapması

sakıncalıdır. Böylece Maliye Bakanlığı vergi daireleri Tarım Bakanlığı taşra teşkilâtından fazla bir yardım beklememelidir. Maliye Bakanlığının, bu ihtiyacını karşılamak üzere tarımla ilgili teknik konular için, bizzat kendi bünyesinde, Ziraat Yüksek Mühendislerinden kurulu bir teknik ünite meydana getirmesi yerinde olacaktır .

10 — ZİRAÎ KAZANÇLAR İL VE MERKEZ KOMİSYONLARININ TEŞKİLİ

Türkiye'de tarımsal gelir vergisinde uygulanmakta olan götürü gider usulünde (1) götürü gider «Ziraî Kazançlar İl Komisyonları» ve «Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu» olmak üzere iki komisyon tarafından tesbit edilmektedir. Bu komisyonlardan Ziraî Kazançlar İl Komisyonları her ilde ayrı ayrı teşkil edilmektedir. Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu ise 1 tane olup Ankara'da Maliye Bakanlığında toplanmaktadır.

Bu komisyonların görevleri ve teşkil tarzları Vergi Usul Kanununda gösterilmiş bulunmaktadır.

Yürürlükteki mevzuata göre her ilde Ziraî Kazançlar İl Komisyonu valinin başkanlığında defterdar, gelir müdürü, ziraat müdürü, veteriner müdürü, il merkezindeki ziraat bankası şube müdürü ve seçilmiş dört üyeden kurulmakta, ormancılığa ilişkin konuların görüşülmesinde komisyona veteriner müdürü yerine Orman işletme müdürü veya onun göstereceği bir temsilci katılmaktadır. (V.U.K. Md. 83.) Seçilmiş üyeler ise, ikisi mahalli çiftçi birlikleri, biri il ziraat odası ve biride il ticaret odası tarafından mıntıka çiftçiler arasında seçilmektedir (V. U.K. Md. 84).

Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu ise, Maliye Bakanlığı Müşteşarının Başkanlığında Gelirler Genel Müdürü, Gelirler Genel Müdürlüğünün iki, Tarım Bakanlığının üç, Çiftçi Birlikleri Federasyonun bir, Ziraat Odalar Birliğinin iki ve Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün bir temsilcisinden kurulmaktadır (V.U.K. Md. 85).

Maliye Bakanlığının, bu iki komisyonun teşkil tarzının isabeti hakkında şüpheleri mevcuttur. Ziraî gelir vergisinin etkili bir şekilde uygu-

(1) Halen Türkiye'de mükellef çiftçilerin % 97 si götürü gider usulüne göre vergilenmektedir. Nitekim, Maliye Bakanlığından alınan 1967 rakamlarına göre Türkiye'de gelir vergisine tabi 27579 çiftçiden sadece 596 adedi gerçek kazanç usulüne, 26623 adedi ise götürü usule tabidirler. Yine aynı yılda ödenilen toplam 54.122.486 lira tarımsal gelir vergisinin 50.685.624 lirasını götürü gider usulüne tabi çiftçiler ödemiş bulunmaktadırlar.

lanmaması acaba bu iki komisyonun iyi çalışamamasından mı ileri gelmektedir diye düşünmekte ve bu komisyonların teşkil tarzı hakkında da Ziraat Mühendisleri Odasının görüşlerini istemektedir.

Ziraat Mühendisleri Odası, götürü matrahları tesbitle görevli ziraî kazançlar il ve merkez komisyonlarının yürürlükteki mevzuata göre yukarda belirtilen teşkil tarzını uygun görmekte olup, bu komisyonların teşkil tarzında herhangi bir değişikliğe taraftar değildir.

Bununla beraber Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraî Kazançlar İl Komisyonlarının ziraî kazanç ölçülerini gerçeğe uygun bir şekilde ve tam olarak tesbit edemiyeceği kanısındadır. Zira komisyonu teşkil eden şahısların hem işleri çoktur ve hemde bu tesbitleri yapacak teknik bilgiye yeterince sahip değildirler. Bu bakımdan, Ziraî Kazançlar İl Komisyonlarının gerekli teknik bilgilerle donatılmaları lâzımdır. Bunun için de en iyi yol, Bölüm IV/9 da tavsiye edildiği üzere, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü bünyesinde, Ziraat Yüksek Mühendislerinden teşekkül eden, bir teknik ünitenin meydana getirilmesidir. Bu ünitede çalışacak Ziraat Yüksek Mühendisleri devamlı olarak memleketin en önemli ürünleri üzerinde tarımsal kazançların vergilendirilmesiyle ilgili gelir ve gider analizleri yapma ve ziraî kazanç ölçülerini tesbitle görevli ziraî kazançlar İl Komisyonlarına yardım edecek doneleri toplamalıdır. Bu şekilde Ziraat Yüksek Mühendislerince özel etüdler neticesinde toplanacak teknik ve ekonomik bilgiler, Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonları çalışmalarına da yardımcı olacaktır.

11 — TARIMSAL KAZANÇ BEYANLARININ KONTROLÜ

Çiftçiler tarafından beyan edilen tarımsal kazançların doğru olup olmadığının kontrolü de ayrı bir sorun olarak kendisini göstermektedir.

Nitekim, bu sorunda henüz etkili bir çözüme ulaşmamış olan Maliye Bakanlığı, Ziraat Mühendisleri Odasına gönderdiği yazıda tarımsal kazanç beyanlarının kontrolü ile ilgili pratik metodların ve yolların mevcut olup olmadığını sormaktadır.

Ziraat Mühendisleri Odasının bu husustaki kanısı, tarımsal kazanç beyanlarının kontrolünün doğrudan doğruya vergi idaresine ait bir konu olduğu şeklindedir.

Buna rağmen, çalışmanın bundan önceki kısımlarında (Bölüm IV/9 ve 10) Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü bünyesi içerisinde teşekkül ettirilmesi tavsiye edilen ve Ziraat Yüksek Mühendislerinden

teşekkül ettirilecek teknik ünitenin yapacağı analizlerden faydalanmak mümkündür. Bu teknik üniteye bölgelere ve ürünlere göre yıllık asgari kazançlar etüdlerle tesbit ettirilebilir ve bu şekilde tesbit edilen rakamlar, çiftçilerin tarımsal kazanç beyanlarını kontrolde kullanılabilir.

12 — TARIM İŞÇİLERİNE AİT ÜCRETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

Gelir vergisi kanununa göre çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri (şoför, makinist, bekçi, çoban ve amelebaşı ücretleri dahil) gelir vergisinden muaftır (G.V.K. Md. 23/2).

Maliye Bakanlığının Ziraat Mühendisleri Odasına yazdığı yazıdan anlaşıldığına göre Maliye Bakanlığı bu muaflığı kaldırma çarelerini araştırmaktadır. Nitekim bu yazısında Maliye Bakanlığı, tarım işçilerine ait ücretlerin vergilendirilmesi konusunda Ziraat Mühendisleri Odasının düşüncesini öğrenmek istemektedir.

Tarım işçileri halen ekseriye mevsimlik işçiler olup iş yerleri sabit değildir, hiçbir sosyal güvenlikleri yoktur ve çalışma şartları da çok ağırdır. Kaldı ki, bu işçiler vergilendirilmek istense dahi genel olarak yıllık ücretleri toplamı en az geçim indirimini zaten aşamaz. Dolayısiyle ziraat işçilerine ait ücretlerin vergilendirilmesi, bugünkü durumuyla, maliyeye, işçilere ve iş verenlere muhtelif külfetler yüklenmesine sebep olacak, fakat neticede maliyeye önemli hiçbir varidat getirmiyecektir.

Bütün bu sebeplerle Ziraat Mühendisleri Odası, gelir vergisi Kanununun Md. 23/2 sinde olduğu gibi, tarım işçilerine ait ücretlerin gelir vergisi dışında bırakılmış olmasını, Tarım İş Kanunu çıkıncaya kadar yerinde bulmaktadır.

V — SONUÇ

Tarım Ekonomisi Ve Tekniği Yönünden Türkiye'de Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesinin Bazı Sorunları adlı bu çalışmadan aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır:

1. Türkiye'de tarımsal kazançların vergilendirilmesinin tarım ekonomisi ve tekniği ile ilgili bir çok yönleri ve sorunları mevcuttur.

2. Tarımsal kazançların vergilendirilmesinin, tarım ekonomisi ve tekniği ile ilgili yönleri ve sorunları üzerine yeterince eğilinmemiştir.

3. Çeşitli meslek kuruluşları arasında Ziraat Mühendisleri Odası, konunun tarım ekonomisi ve tekniği ile ilgili yönleri üzerinde en çok duran bir kuruluş olarak görülmektedir.

4. Ziraat Mühendisleri Odası ve bazı bilim kuruluşları konunun teknik ve ekonomik yönüne makro seviyede eğilmişlerse de, tarımsal kazançların vergilendirilmesinin ürün, bölge ve işletme seviyelerinde teknik ve ekonomik analizlerinde çok büyük boşluklar görülmektedir. Özellikle vergilendirmenin hayvansal ürünlerle ilgili maliyet ve gelir gider analizleri mevcut değildir. Tarımsal vergilendirme bakımından büyük önem taşıyan öztüketim konusunda işletme seviyesinde analizler yapılmamıştır. Diğer ürünler için de bölgelere göre mikro seviyede yeterli araştırmalar mevcut değildir.

5. Tarımsal kazançların etkili bir şekilde vergilendirilmesi için araştırma noksanlıklarının bir an önce giderilmesi gerekmektedir .

6. Tarımsal kazançların etkili bir şekilde vergilendirilmesinden sorumlu olan Maliye Bakanlığı, bu verginin teknik ve ekonomik yönü ile ilgili araştırmalar yapılmasını, bunları diğer kuruluşların yapmasını beklemiyerek bizzat kendisi üzerine almalıdır. Maliye Bakanlığı, bu araştırmaları kendi bünyesinde kuracağı ve Ziraat Yüksek Mühendislerinden teşekkül edecek bir üniteye veya vergilendirmede taraf olmayan kuruluşlara yaptırmalıdır.

EK

Maliyet Çizelgeleri

ÇİZELGE 1

Bir Dekar BUĞDAY Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KONYA

1 — Dekara yapılan masraflar	Kıraç		Taban		Sulu	
	Lira	Kr.	Lira	Kr.	Lira	Kr.
İlk Sürme (Nadas)	4	—	4	—	4	—
Gübre bedeli	10	20	10	20	27	60
Gübreleme işçiliği		80		80	3	—
Diskaro, sürgü	2	—	2	—	2	—
Tohumluk (16 kg). bedeli	17	—	17	—	17	—
Ekim	2	—	2	—	2	—
Sulama (su bedeli, işçilik v.s.)	—	—	—	—	30	—
Mücadele (ilâç masrafı)	3	—	3	—	3	—
Mücadele (işçilik masrafı)	1	50	1	50	1	50
Bekçi masrafı		15		15		15
Biçer döğerle hasat harman	4	—	4	—	12	—
Ambara taşıma	1	—	1	20	3	—
Pazara taşıma		50		60	1	50
Toplam	**46**	**15**	**46**	**45**	**106**	**75**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	1	67	1	67	3	84
II — Masraflar Yekûnu	**47**	**82**	**48**	**12**	**110**	**59**
III — Dekardan Alınan sap ve saman miktarı (kg)	200	—	240	—	400	—
IV — 1 kg. sap ve samanın ortalama satış fiatı (Krş.)		06		06		06
V — Dekardan alınan sap ve saman değeri (lira)	12	—	14	—	24	—
VI — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	100	—	120	—	200	—
VII — Bir kg. danenin fiatı						78
TARLA KİRASI	15	—	18	—	50	—

ÇİZELGE 2

Bir Dekar BUĞDAY (Meksika) Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : ADANA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç		Taban		Sulu	
	Lira	Kr.	Lira	Kr.	Lira	Kr.
İlk sürme (Nadas)	5	—	6	—	10	—
Gübre bedeli	13	—	30	—	50	—
Gübreleme işçiliği	2	—				
İkileme	3	—			8	—
Taban sürgü	2	—			2	—
Tohumluk (16 Kg.) bedeli	16	—	16	—	17	50
Ekim	2	—	3			50
Tohum kapatma			6	—		
Ot temizliği ve bakım	1	—				
Sulama (su bedeli, işçilik v.s.)					2	—
Bekçi masrafı		50			1	—
Hasat	7	—				
Demet bağlama tokurcun ve yığın yapma	1	—				
Harman yerine taşıma	4	—				
Harman	5	—	16	—	15	—
Kalburlama	2	—				
Biçer-döğerle hasat harman						
Çuvallama	1	—		50	1	—
Ambara taşıma	3	—				
Pazara taşıma	5	—	2	50	5	—
Toplam	**72**	**50**	**80**	—	**121**	—
Yapılan Masrafların Normal Faiz Karşılığı	**2**	**61**	**2**	**88**	**4**	**36**
II — Masraflar Yekûnu	**75**	**11**	**82**	**88**	**125**	**36**
III — Dekardan Alınan sap ve saman miktarı (kg)	200	—	200	—	300	—
IV — 1 kg. sap ve samanın ortalama satış fiatı (Krş.)		25		25		25
V — Dekardan alınan sap ve saman değeri lira	30	—	50	—	75	—
VI — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	120	—	200	—	300	—
VII — Bir kg. danenin fiatı		78		78		78
TARLA KİRASI	20	—	50	—	60	—

ÇİZELGE 3

Bir Dekar ARPA Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KONYA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç		Taban		Sulu	
	Lira	Kr.	Lira	Kr.	Lira	Kr.
İlk sürme (Nadas)	7	—	9	—	9	—
Gübre bedeli	14	—	14	—	27	60
Gübreleme işçiliği	2	—	2	—	3	—
İkileme	5	50	5	50	6	50
Diskaro, sürgü	2	—	2	—	2	—
Taban sürgü		50		50		50
Tohumluk (25 kg.) bedeli	14	—	14	—	16	—
Ekim	3	50	3	50	3	50
Sulama (su bedeli, işçilik vs.)					20	—
Mücadele (ilâç masrafı)					2	—
Bekçi masrafı		50		50		50
Hasat-harman	7	50	8	—	10	—
Kalburlama		50		60	1	—
Çuvallama	1	—	1	—	1	50
Ambara taşıma	1	—	1	50	2	—
Toplam	**59**	**—**	**62**	**10**	**105**	**10**
Yapılan Masrafların Normal Faiz Karşılığı	**2**	**12**	**2**	**24**	**3**	**78**
II — Masraflar Yekûnu	**61**	**12**	**64**	**34**	**108**	**88**
III — Dekardan Alınan sap ve saman miktarı (kg)	260	—	300	—	500	—
IV — 1 kg. sap ve samanın ortalama satış fiatı		10		10		10
V — Dekardan alınan sap ve saman değeri lira	26	—	30	—	50	—
VI — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	130	—	150	—	250	—
VII — Bir kg. danenin fiatı		55		55		55
TARLA KİRASI	30	—	50	—	60	—

ÇİZELGE 4

Bir Dekar ARPA Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KÜTAHYA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Kr.	Taban Lira	Taban Kr.	Sulu Lira	Sulu Kr.
İlk sürme (Nadas)	10	—	10	—	20	—
Gübre bedeli	26	—	26	—	26	—
Gübreleme işçiliği	2	—	2	—	2	—
İkileme	8	—	8	—	20	—
Tohumluk bedeli	20	—	20	—	20	—
Ekim	4	—	4	—	4	—
Tohum kapatma	5	—	5	—	5	—
Mücadele (ilâç masrafı)	2	50	2	50	2	50
Mücadele (işçilik masrafı)	2	50	2	50	2	50
Bekçi masrafı		50		50		50
Hasat	7	50	7	50	10	—
Harman yerine taşıma	5	—	5	—	5	—
Harman	15	—	15	—	15	—
Savurma	1	50	1	50	1	50
Kalburlama	1	50	1	50	1	50
Çuvallama	1	—	1	50	1	—
Ambara taşıma	2	—	2	—	2	—
Pazara taşıma	5	—	5	—	5	—
Toplam	**119**	**00**	**119**	**00**	**143**	**50**
Yapılan Masrafların Normal Faiz Karşılığı	**4**	**28**	**4**	**28**	**5**	**17**
II — Masraflar Yekûnu	**123**	**28**	**123**	**28**	**148**	**67**
III — Dekardan Alınan sap ve saman miktarı (kg)	150	—	200	—	300	—
IV — 1 kg. sap ve samanın ortalama satış fiatı (Krş.)		25		25		25
V — Dekardan alınan sap ve saman değeri (lira)	37	50	50	—	75	—
VI — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	150	—	250	—	300	—
VII — Bir kg. danenin fiatı						55
TARLA KİRASI	50	00	80	00	100	00

ÇİZELGE 5

Bir Dekar MISIR Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : SAMSUN

	Taban	
I — Dekara yapılan masraflar	**Lira**	**Kr.**
İlk sürme (Nadas)	12	50
Gübre (100) kg. bedeli	51	—
Gübreleme işçiliği	3	—
İkileme (İlkbahar sürmesi)	7	—
Diskaro veya tırmık	3	—
Dekara tohumluk (5 kg.) bedeli	5	—
Ekim	4	—
Seyreltme ve birinci çapalama	10	—
Boğaz doldurma (İkinci çapalama)	6	—
Mücadele (ilaç masrafı)	6	—
Mücadele (işçilik masrafı)	1	—
Koçan kırma	4	50
Harman yerine taşıma	4	—
Daneleme	7	—
Çuvallama	1	50
Danenin ambara taşınması	1	00
Tarladaki sapların biçilmesi ve bağlanması	7	—
Sapların taşınması	3	—
Danenin pazara taşımı	10	—
Toplam.....	**146**	**50**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	5	27
II — Masraflar yekûnu	**151**	**77**
III — Dekardan alınan mısır sapı miktarı (kg.)	600	—
IV — Bir kg. sapın ortalama satış fiatı		10
V — Dekardan alınan sapın değeri (IIIxIV)	60	—
VI — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	300	—
VII — Bir kg. danenin fiatı		60
TARLA KİRASI	70	—

ÇİZELGE 6

Bir Dekar MISIR Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : SAKARYA (ADAPAZARI)

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Kr.	Taban Lira	Taban Kr.
İlk sürme (Nadas)	15	—	15	—
Gübre (20 kg.) bedeli	12	—	12	—
Gübreleme işçiliği	3	—	3	—
İkileme (ilkbahar sürmesi)	12	—	12	—
Dekara Tohumluk (4 kg.) bedeli	4	—	4	—
Ekim	8	—	8	—
Seyreltme ve birinci çapalama	15	—	15	—
Boğaz doldurma (ikinci çapalama)	10	—	10	—
Bekçi masrafı	1	—	1	—
Koçan kırma	4	—	5	—
Harman yerine taşıma	4	—	5	—
Sergileme ve kurutma	3	—	4	—
Koçan soyma	5	—	5	—
Daneleme	10	—	11	—
Çuvallama	1	—	1	—
Danenin ambara taşınması	2	—	2	—
Tarladaki sapların biçilmesi ve bağlanması	5	—	6	—
Sapların taşınması	3	—	4	—
Danenin pazara taşımı	10	—	11	—
Toplam.....	127	—	134	—
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	4	57	4	82
II — Masraflar yekûnu	131	57	138	82
III — Dekardan alınan mısır sapı (kg)	400	—	550	—
IV — Bir kg. sapın ortalama satış fiatı		10		10
V — Dekardan alınan sapın değeri	40	—	55	—
VI — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	200	—	300	—
VII — Bir kg. danenin fiatı		60		60
TARLA KİRASI	60	—	75	—

ÇİZELGE 7

Bir Dekar ÇELTİK
Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : ANKARA

I — Dekara yapılan masraflar	Sulu Lira	Sulu Kr.
Toprağın sürülmesi	15	—
Gübre bedeli	39	—
Gübreleme işçiliği	10	—
Tavaların hazırlanması	15	—
Kanalların hazırlanması	10	—
Sulama işçilik ücreti	15	—
Tohum bedeli	15	—
Ekim	10	—
Ot alma	80	—
Hasat	10	—
Demet bağlama ve yığın yapma	2	—
Harman	10	—
Çuvallama		50
Pazara taşıma	12	50
Ruhsatiye		60
Toplam.....	**244**	**60**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	8	81
II — Masraflar yekûnu	253	41
III — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg.)	450	
IV — Bir kg. danenin fiatı	1	70
TARLA KİRASI	150	—

ÇİZELGE 8

Bir Dekar ÇELTİK Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : ADANA

I — Dekara yapılan masraflar	Sulu Lira	Sulu Kr.
Bir dekar tarlaya isabet eden ruhsatiye		60
Toprağın sürülmesi	15	00
Gübre bedeli	49	20
Gübreleme işçiliği	5	00
Tavaların hazırlanması	10	00
Kanalların hazırlanması	10	00
Su bedeli	40	00
Sulama işçilik ücreti	10	00
Tohum (12 kg.) bedeli	36	00
Ekim	20	00
Ot alma	20	00
Mücadele (ilaç masrafları)	3	00
Mücadele (işçilik masrafları)	1	00
Bekçi masrafı	2	00
Sair masraflar	25	00
Hasat	20	00
Harman	20	00
Kurutma ve havalandırma	5	00
Çuvallama	2	00
Ambara taşıma	5	00
Pazara taşıma	20	00
Toplam.....	**343**	80
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	12	37
II — Masraflar Yekûnu	356	17
III — Bir dekardan alınan dane miktarı (kg).	400	—
IV — Bir kg. danenin fiatı	1	70
TARLA KİRASI	160	00

ÇİZELGE 9
Bir Dekar FASÜLYE
Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KIRŞEHİR

I — Dekara yapılan masraflar	Sulu Lira	Sulu Kr.
İlk sürme	8	—
Gübre (40 kg.) bedeli	20	—
Gübreleme işçiliği	2	—
İkileme (ilkbahar sürmesi)	6	—
Tohumluk (10 kg.) bedeli	5	—
Ot temizliği	10	—
Sulama (su bedeli, işçilik)	15	—
Çapalama	20	—
Mücadele (ilaç masrafı)	10	—
Mücadele (işçilik masrafı)	3	—
Bekçi masrafı	1	50
Hasat	20	—
Yığın yapma	5	—
Harman yerine taşıma	15	—
Harman	5	—
Çuvallama	2	—
Ambara taşıma	2	—
Pazara taşıma	2	—
Savurma ve kalburlama	3	—
Toplam.....	**154**	**50**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	5	56
II — Masraflar yekûnu	160	06
TARLA KİRASI	40	—

ÇİZELGE 10

Bir Dekar MERCİMEK
Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : URFA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Krş.	Taban Lira	Taban Krş.
İlk sürme	7	—	10	—
İkileme (İlkbahar sürmesi)	7	—	10	—
Tohumluk (18 kg.) bedeli	30	—	28	—
Ekim	5	—	5	—
Tohum kapatma	5	—	5	—
Hasat	10	—	10	—
Harman yerine taşıma	10	—	10	—
Harman	12	—	15	—
Savurma kalburlama	5	—	7	—
Çuvallama	3	—	4	—
Taşıma	5	—	6	—
Toplam.....	**99**	**—**	**110**	**—**
Yapılan masrafın normal faiz karşılığı	3	56	3	96
II — Masraflar yekûnu	102	56	113	96
TARLA KİRASI	20	—	25	—

ÇİZELGE 11

Bir Dekar TÜTÜN
Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : BURSA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Krş.
Dikim yerinin hazırlanması	25	—
Fide yetiştirme	35	—
Dikim	60	—
Çapalama	45	—
Alt ellerin toplanması	10	—
Uç ve koltuk alma	5	—
İlaçlama	15	—
Kırma ve dizme	60	—
Kurutma	15	—
Demet yapma	10	—
Denkleme	30	—
Malzeme alımları	20	—
Ambar bakımı	10	—
Satış	5	—
Sap sökümü	2	—
Toplam.....	**347**	—
Yapılan masrafın normal faiz karşılığı	12	49
II — Masraflar Yekûnu	359	49
TARLA KİRASI	60	—

ÇİZELGE 12

Bir Dekar TÜTÜN Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : İZMİR

I — Dekara yapılan masraflar	Lira	Krş.
Dikim yerinin hazırlanması	43	—
Fide yetiştirme	80	—
Dikim	80	—
Gübreleme	10	—
Çapalama	65	—
Uç ve koltuk alma	35	—
İlaçlama	90	—
Kırma ve dizme	10	—
Demet yapma	15	—
Denkleme	15	—
Malzeme alımları	5	—
Satış	5	—
Toplam.....	453	—
Yapılan Masrafların Normal Faiz Karşılığı	16	31
II — Masraflar Yekûnu	469	31
TARLA KİRASI	150	—

ÇİZELGE 13

Bir Dekar TÜTÜN Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : SAMSUN

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Krş.
Dikim yerinin hazırlanması	35	—
Fide yetiştirme	60	—
Dikim	75	—
Çapalama	25	—
Uç ve koltuk alma	10	—
İlâçlama	115	—
Kırma ve dizme	25	—
Kurutma	20	—
Demet yapma	25	—
Denkleme	20	—
Malzeme alımları	3	—
Satış	3	—
Sap sökümü	1	50
Demirbaş amortismanı	33	50
Arazi vergisi	1	50
Toplam.....	**452**	**50**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	16	29
II — Masraflar yekûnu	468	79
TARLA KİRASI	100	—

ÇİZELGE 14

Bir Dekar ŞEKER PANCARI Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : SAKARYA

I — Dekara yapılan masraflar	Taban Lira	Krş.
İlk sürme	10	—
Gübre bedeli	90	—
Gübreleme işçiliği	1	—
İkileme (İlkbahar sürmesi)	10	—
Çapalama	30	—
Sulama (su bedeli ve işçilik)	5	—
Bekçi masrafı	1	—
Baş kesme	30	—
Sökme	20	—
Yığın yapma	5	—
Pazara taşıma	50	—
Toplam.....	**252**	—
Yapılan masrafın normal faiz karşılığı	9	07
II — Masraflar yekûnu	261	07
TARLA KİRASI	130	—

ÇİZELGE 15

Bir Dekar ŞEKER PANCARI Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KONYA

I — Dekara yapılan masraflar	Sulu Lira	Sulu Krş.
İlk sürme	7	—
Gübre bedeli	55	—
Gübreleme işçiliği	10	—
İkileme (İlkbahar sürmesi)	5	—
Diskaro veya tırmık	2	—
Taban sürgü	1	—
Ekim	3	—
Çapalama	50	—
Sulama (su bedeli ve işçilik)	30	—
Bekçi masrafı	1	50
Baş kesme	25	—
Sökme	15	—
Yığın yapma	2	—
Pazara taşıma	7	50
Toplam	**214**	—
Yapılan masrafın normal faiz karşılığı	7	70
II — Gider yekûnu	221	70
TARLA KİRASI	50	—

ÇİZELGE 16

Bir Dekar ŞEKER PANCARI Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : ERZURUM

I — Dekara yapılan masraflar	Sulu Lira	Sulu Krş.
İlk sürme	3	04
Gübre bedeli	49	68
Gübreleme işçiliği		19
İkileme (ilkbahar sürmesi)	3	04
Diskaro veya tırmık	2	—
Taban sürgü	2	69
Ekim	3	30
Tohum kapatma	9	23
Çapalama	12	34
Boğaz doldurma	1	15
Sulama (su bedeli ve işçilik)	9	24
Sair masraflar		75
Sökme	20	99
Ambara taşıma	9	23
Yükleme, yük boşaltma	9	29
Mücadele ilaç personel		11
Toplam	**136**	**27**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	4	91
II — Masraflar yekûnu	**141**	**18**
TARLA KİRASI	40	—

ÇİZELGE 17

Bir Dekar PAMUK Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : ADANA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç		Taban		Sulu	
	Lira	Kr.	Lira	Kr.	Lira	Kr.
Pamuk çubuğu biçme ve yakma	3	50	4	00	4	00
Sonbahar sürmesi	8	00	8	00	8	00
Gübre bedeli					38	60
Gübreleme İşçiliği					2	00
Kış sürmesi	4	00	4	00	4	00
İlkbahar sürmesi	3	50	3	50	3	50
Taban sürgü	1	00	1	00	1	00
Tohumluk bedeli	4	00	4	00	4	00
Ekim	2	00	2	00	2	00
Çapalama	20	00	30	00	30	00
Ark açma					1	00
Su bedeli					20	00
Sulama işçilik ücreti					10	00
Mücadele (ilâç masrafı)			10	00	30	00
Mücadele (işçilik masrafı)			3	00	5	00
Mibzer çapası	5	00	10	00	10	00
Hasat masrafı (çalkalama ve şif leme ücreti dahil)	15	00	20	00	50	00
Çuvallama		75	1	50	3	00
Anbara taşıma ve istif		50	1	00	3	00
Pazara taşıma	2	50	4	00	10	00
Toplam	**70**	**00**	**106**	**00**	**139**	**10**
Yapılan Masrafların Normal faiz Karşılığı	**2**	**60**	**3**	**82**	**8**	**61**
II — Masraflar yekûnu	72	60	109	82	247	71
TARLA KİRASI	25	00	50	00	100	00

ÇİZELGE 18

Bir Dekar PAMUK Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : İZMİR

I — Dekara Yapılan Masraflar	Sulu Lira	Sulu Krş.
Pamuk çubuğu biçme ve yakma	5	—
Sonbahar sürmesi	10	—
Gübre bedeli	40	—
Gübreleme işçiliği	5	—
Kış sürmesi	5	—
İlkbahar sürmesi	5	—
Tırmık (ekime hazırlık)	5	—
Taban sürgü	5	—
Tohumluk bedeli	5	—
Ekim	5	—
Tohum kapatma	5	—
Tırmık (kaymak kırma)	5	—
Çapalama	40	—
Su bedeli	25	—
Mücadele (ilâç masrafları)	5	—
Mücadele (işçilik masrafları)	5	—
Hasat masrafı (çalkalama ve şifleme ücreti dahil)	60	—
Çuvallama	3	—
Pazara taşıma	5	—
Toplam	**243**	—
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	10	—
II — Masraflar yekûnu	253	00
TARLA KİRASI	100	00

ÇİZELGE 19

Bir Dekar HAŞHAŞ Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : AFYON

I — Dekara yapılan masraflar	Taban Lira	Taban Kr.	Sulu Lira	Sulu Kr.
İlk sürme	10	—	10	—
İkileme	8	—	8	—
Tohumluk bedeli	7	—	7	—
Ekim	5	—	5	—
Tohum kapatma	5	—	5	—
Seyreltme çapası	10	—	10	—
Boğaz doldurma	10	—	10	—
Sulama işçilik ücreti			10	—
Bekçi masrafı	2	—	2	—
Kelle çizme ve sakız toplama	30	—	30	—
Hasat	10	—	10	—
Harman	10	—	10	—
Elekleme	3	—	3	—
Çuvallama	1	—	1	—
Ambara taşıma ve muhafaza	1	—	1	—
Pazara taşıma	1	—	1	—
Toplam	**113**	—	**123**	—
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	4	07	4	43
II — Masraflar Yekûnu	117	07	127	43
TARLA KİRASI	30	—	40	—

ÇİZELGE 20

Bir Dekar AYÇİÇEĞİ Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : TEKİRDAĞ

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Kr.	Taban Lira	Taban Kr.
İlk sürme	10	—	10	—
Gübre bedeli	7	30	7	30
Gübreleme işçiliği	3	—	3	—
İkileme (İlkbahar sürmesi)	8	—	8	—
Diskaro, tırmık veya taban sürgü	5	—	5	—
Tohumluk bedeli	2	25	2	25
Ekim	2	50	2	50
Tohum kapatma	4	—	4	—
Bakım (ot temizliği, çapa)	20	—	20	—
Bekçi masrafı		20		20
Hasat	10	—	15	—
Harman yerine taşıma	5	—	10	—
Havalandırma ve kurutma	1	—	1	—
Çuvallama		50		50
Ambara taşıma	1	—	1	20
Pazara taşıma	1	50	2	—
Toplam	**81**	**25**	**91**	**95**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	2	93	3	31
II — Masraflar yekûnu	84	18	95	26
TARLA KİRASI	20	—	25	—

ÇİZELGE 21

Bir Dekar AYÇİÇEĞİ Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : BURSA

I — Dekara Yapılan Masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Kr.	Sulu Lira	Sulu Kr.
İlk sürme	10	—	10	—
Gübre bedeli			6	—
Gübreleme işçiliği			1	—
İkileme (İlkbahar sürmesi)	10	—	10	—
Diskaro, tırmık veya taban sürgü	5	—	5	—
Tohumluk bedeli	5	—	4	—
Ekim	5	—	5	—
Tohum kapatma	5	—	10	—
Bakım (ot temizliği, çapa)	25	—	22	50
Bekçi masrafı	1	—	1	—
Hasat	15	—	15	—
Harman yerine taşıma	5	—	5	—
Havalandırma ve kurutma	15	—	15	—
Çuvallama	1	—		50
Anbara taşıma	1	—	2	—
Pazara taşıma	3	—	2	—
Toplam	**106**	—	**114**	—
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	3	82	4	10
II — Masraflar yekûnu	109	82	118	10
TARLA KİRASI	60	—	150	—

ÇİZELGE 22

Bir Dekar KARPUZ Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KONYA

I — Dekara yapılan masraflar	Kıraç Lira	Kıraç Kr.	Taban Lira	Taban Kr.	Sulu Lira	Sulu Kr.
Anız bozma	10	—	10	—	10	—
Gübre bedeli	40	—	40	—	40	—
Gübreleme işçiliği	2	—	2	—	2	—
İkileme	6	—	4	—	4	—
Taban sürgü	2	—	2	—	2	—
Tohumluk bedeli	25	—	25	—	25	—
Ekim	10	—	8	—	8	—
Çapalama	30	—	40	—	45	—
Ot alma	10	—	10	—	15	—
Boğaz doldurma	15	—	15	—	20	—
Sulama					20	—
Bekçi masrafı	1	—	2	—	3	—
Hasat	10	—	15	—	20	—
Pazara taşıma	50	—	55	—	60	—
Toplam	**211**	**—**	**228**	**—**	**274**	**—**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	**7**	**60**	**8**	**21**	**9**	**86**
II — Masraflar Yekûnu	**218**	**60**	**236**	**21**	**283**	**86**
Tarla kirası	10	—	20	—	50	—

ÇİZELGE 23

Bir Dekar KAVUN Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KONYA

I — Dekara Yapılan Masraflar	Sulu Lira	Sulu Krş.
Anız bozma	10	—
Gübre bedeli	25	35
Gübreleme işçiliği	2	—
İkileme	5	—
Tohum bedeli	15	—
Ekim	15	—
Çapalama	60	—
Boğaz doldurma	16	—
Sulama	12	—
Bekçi masrafı	1	—
Hasat	25	—
Pazara taşıma	125	—
Toplam	**311**	**35**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	11	21
II — Masraflar yekûnu	322	56
TARLA KİRASI	150	—

ÇİZELGE 24

Bir Dekar PATATES Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : SAKARYA (ADAPAZARI)

I — Dekara yapılan masraflar	Taban Lira	Taban Kr.
İlk sürme	10	—
Gübre bedeli	75	—
İkileme (ilkbahar sürmesi)	10	—
Gübreleme işçiliği	3	—
Çizgi açma	5	—
Tohumluk bedeli	180	—
Ekim	5	—
Tohum kapatma	5	—
Çapalama	20	—
Sökme	5	—
Yığın yapma (toplama)	30	—
Bekçi masrafı		20
Anbara taşıma	12	50
Tasnif	10	—
Çuvallama dikim ve ip bedeli	5	—
Yükleme, indirme	9	—
Pazara taşıma	15	—
Çuval amortismanı	20	—
Toprak ilaçlanması ilaç bedeli	6	—
Toprak ilaçlanması işçiliği	1	50
Toplam	427	20
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	15	38
II — Masraflar yekûnu	442	58
TARLA KİRASI	150	—

ÇİZELGE 25

Bir Dekar PATATES Tarlası İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : KAYSERİ

I — Dekara Yapılan Masraflar	Sulu Lira	Sulu Kr.
İlk sürme	10	—
Gübre bedeli	25	—
Gübreleme işçiliği	3	—
İkileme (ilkbahar sürmesi)	7	50
Diskaro veya Tırmık	7	50
Tohumluk bedeli	125	—
Ekim	15	—
Tohum kapatma	6	—
Çapalama	15	—
Boğaz doldurma	10	—
Sulama (su bedeli, işçilik)	10	—
Sökme	15	—
Yığın yapma	7	50
Anbara taşıma	15	—
Pazara taşıma	25	—
Toplam	**296**	**50**
Yapılan masrafların normal faiz karşılığı	10	67
II — Masraflar Yekûnu	307	17
TARLA KİRASI	75	—

ÇİZELGE 26

Bir Dekar ÇAYLIĞIN Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : TRABZON

I — Dekara Yapılan İstihsal Masrafları	Lira	Krş.
Temizleme, tersiyer kanal ve yol larının onarılması	60	00
Çapalama	180	00
Gübre bedeli	52	00
Gübreleme işcilik	45	00
Budama	60	00
Mücadele (ilaç masrafları)	20	00
Mücadele (işcilik masrafları)	15	00
Yaprak toplama	300	00
Yaz toprak nakli	60	00
Bir dekar çaycılığın istihsal masrafları tutarı	792	00
İstihsal masrafları faiz karşılığı	28	51
Amortisman payı	57	40
Tesisten dolayı faiz	28	70
II — Masraflar yekûnu	906	61
Bir dekar çaycılığın ilk tesis masrafı		
Kızıl ağaçların kesilmesi	100	00
Setlerin yapılması	800	00
Fidan dikimi, tohum ekimi	60	00
Gübre bedeli	300	00
Gübreleme işcilik	150	00
Çapalama	15	00
Mücadele	10	00
Tesis masrafları yekûnu	1.435	00
BAHÇE BEDELİ	2.500	00

ÇİZELGE 27

Bir Dekar BAĞ İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : MANİSA

I — Dekara Yapılan İstihsal Masrafları	Kıraç Lira	Kr.
Sürme (2 defa)	15	—
Boğaz açma ve saçak kesme	20	—
Çapalama ve ot alma	20	—
Filiz alma ve uç kırma	2	50
Budama ve aralama	35	—
Mücadele ilaç masrafı	25	—
Mücadele işçilik masrafları	15	—
Üzüm kesimi (işçilik)	20	—
Pazara taşıma	7	50
Bekçi masrafı	2	50
Bir dekar bağ için yapılan istihsal masraflrı tutarı	162	50
İstihsal masrafları faiz karşılığı	6	50
Amortisman payı	73	50
Tesisten dolayı faiz	14	70
II — Masraflar Yekûnu	257	20

Bir Dekar Bağ'ın ortalama tesis masrafları

İlk sürüm	20	—
Temizlik	15	—
Çukur açma	15	—
Bağ çubuğu temini	40	—
Dikim masrafı	15	—
Kazık	100	—
Dikenli Tel	190	—
Belleme, aşı, budama,	340	—
Tesis Masrafları Yekûnu	735	—

ÇİZELGE 28

Bir Dekar İNCİR Bahçesi İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : AYDIN

I — Dekara Yapılan Masraflar	Lira	Krş.
Sürme ve sürgüleme	30	00
Budama ve aralama	2	50
Bekçi ücreti	1	50
Sair masraflar	10	00
Meyva hasadı	60	00
Tasnif ve sandıklama sergileme v.s.	15	00
Pazara taşıma	6	00
Bir dekar bahçe için yapılan istihsal masrafları tutarı	125	00
İstihsal masrafları faiz karşılığı	4	50
Amortisman payı	6	20
Tesisten dolayı faiz	2	48
II — Masraflar Yekûnu	138	18

Bir Dekar İncir Bahçesi İçin Ortalama İlk Tesis Masrafları		
İlk sürüm	15	00
Kazık	15	00
Dikenli tel	25	00
Çukur açma	15	00
Fidan temini	17	50
Dikim	7	00
Sair yıllık bakım masrafları (belleme, aşı, budama)	30	50
Tesis Masrafları Yekûnu	125	00
BAHÇE BEDELİ	1.500	00

ÇİZELGE 29

Bir Dekar ŞEFTALİ Bahçesi İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : BURSA

I — Dekara Yapılan İstihsal Masrafları	Sulu Lira	Krş.
Sürme veya belleme	30	—
Budama	45	—
Gübre bedeli	75	—
Gübreleme işçilik	5	—
Sulama (su bedeli, işçilik)	40	—
Mücadele (ilâç masrafları)	70	—
Mücadele (işçilik masrafları)	20	—
Bekçi masrafı	2	—
Meyve hasadı	30	—
Tasnif ve sandıklama	20	—
Pazara taşıma	40	—
Bir dekar bahçe için yapılan istihsal masrafları tutarı	377	—
İstihsal masrafları faiz karşılığı	13	57
Amortisman payı	35	—
Tesisten dolayı faiz	7	—
II — Masraflar Yekûnu	432	57

Bir Dekar ŞEFTALİ Bahçesi İçin İlk Tesis Masrafları

İlk sürüm	70	—
Çukur açma	50	—
Fidan temini	120	—
Dikim	100	—
Kazık bedeli	10	—
Tesis Masrafları Yekûnu	350	—
BAHÇE BEDELİ	2.000	—

ÇİZELGE 30

Bir Dekar ANTEP FISTIĞI Bahçesi İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : GAZİANTEP

I — Dekara yapılan istihsal masrafları	Kıraç Lira	Kr.	Taban Lira	Kr.
Sürme	22	—	22	—
Ağaç diplerinin bellenmesi	20	—	20	—
Budama ve aralama	10	—	10	—
Gübre bedeli	70	—	70	—
Gübreleme işçilik	10	—	10	—
Mücadele (ilâç masrafları)	30	—	30	—
Mücadele (işçilik masrafları)	20	—	20	—
Bekçi masrafı	15	—	15	—
Meyve hasadı	30	—	35	—
Harman	10	—	10	—
Pazara taşıma	5	—	5	—
Bir dekar bahçe için yapılan istihsal masrafları tutarı	242	—	247	—
İstihsal masrafları faiz karşılığı	8	71	8	89
Amortisman	18	53	18	53
Tesisten dolayı faiz	24	70	24	70
II — Masraflar Yekûnu	293	94	299	12
Bir Dekar Antep Fıstığı Bahçesi İçin İlk tesis masrafları				
İlk sürüm	325	—	325	—
Çukur açma	40	—	40	—
Fidan temini	10	—	10	—
Dikim	60	—	60	—
Sair yıllık bakım masrafları (belleme, aşı, budama)	800	—	800	—
Tesis masrafları yekûnu	1.235	—	1.235	—

ÇİZELGE 31

Bir Dekar PORTAKAL Bahçesi İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : ANTALYA

I — Dekara Yapılan İstihsal Masrafları	Lira	Krş.
Sürme veya belleme	15	00
Çiftlik Gübresi ve kimyevi gübre	225	00
Gübreleme işçiliği	20	00
Budama	30	00
Sulama (su bedeli, işçilik)	40	00
Mücadele (ilâç masrafı)	30	00
Mücadele (işçilik masrafı)	10	00
Bekçi masrafı		50
Meyve hasadı	25	00
Tasnif ve sandıklama	20	00
Pazara taşıma	15	00
Bir dekar bahçe için yapılan istihsal masrafları tutarı	430	00
İstihsal masrafları faiz karşılığı	15	48
Amortisman payı	59	65
Tesisten dolayı faiz	11	93
II — Masraflar yekûnu	**517**	**06**
Bir dekar Portakal bahçesi için ilk tesis masrafları		
İlk sürüm	40	00
Kazık	50	00
Dikenli tel	300	00
Çukur açma	32	50
Fidan temini	84	00
Dikim	20	00
Sair yıllık bakım masrafları (belleme, aşı budama)	70	00
Tesis Masraflar Yekûnu	596	50

ÇİZELGE 32

Bir Dekar MANDALİNA Bahçesi İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : MUĞLA

I — Dekara Yapılan İstihsal Masrafları	Lira	Krş.
Sürme veya belleme	15	00
Gübre bedeli	180	00
Gübreleme işçiliği	25	00
Budama	20	00
Aşılama	15	00
Sulama (su bedeli, işçilik)	30	00
Mücadele (ilâç masrafı)	35	00
Bekçi masrafı	1	00
Mücadele (işçilik masrafı)	15	00
İstihsal masraflar faiz karşılığı	12	10
Bir dekar bahçe için yapılan istihsal masrafları tutarı	336	00
Amortisman payı	65	00
Tesisten dolayı faiz	13	00
II — Masraflar Yekûnu	426	10

Bir dekar Mandalina bahçesi için ilk tesis masrafları		
İlk sürüm	15	00
Kazık	35	00
Dikenli tel	300	00
Çukur açma	35	00
Fidan temini	175	00
Dikim	40	00
Sair yıllık bakım masrafları (belleme, aşı, budama)	50	00
Tesis Masrafları Yekûnu	650	00

ÇİZELGE 33

Bir Dekar ZEYTİNLİĞİN Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

I — Dekara yapılan masraflar istihsal	Kıraç Lira	Kıraç Kr.	Taban Lira	Taban Kr.	Sulu Lira	Sulu Kr.
İlk sürüm	5	—	10	—	10	—
Ağaç diplerinin çapalanması	5	—	5	—	5	—
İkinci sürüm			10	—	10	—
Gübre bedeli			37	—	44	—
Gübreleme (işçilik)			10	—	10	—
Sulama (su bedeli, işçilik)					15	—
Budalama ve aralama	20	—	25	—	25	—
Mücadele ilâç masrafları	4	50	7	50	7	50
Mücadele işçilik masrafları	1	50	3	—	3	00
Hasat dip toplama	26	25	33	—	45	—
Pazara taşıma	1	25	2	75	2	75
Bekçi masrafı	1	—	1	50	1	50
Bir dekar zeytinliğe yapılan istih sal masrafları tutarı	63	51	144	75	179	25
İstihsal masrafları faiz karşılığı	2	36	5	21	6	45
Amortisman payı	4	50	4	50	5	50
Tesisten dolayı faiz	6	—	6	—	6	—
II — Masrafları Yekûnu	76	37	160	46	196	20
Bir dekar Zeytinliğin ilk tesis masrafları						
Derin toprak işleme	30	—	30	—	30	—
Dikim yerlerinin işaretlenmesi	4	—	5	—	5	—
Çukur açma	15	—	15	—	15	—
Fidan temini	90	—	90	—	90	—
Dikim masrafı	15	—	15	—	15	—
Herek masrafı	30	—	30	—	30	—
Sulama	75	—	75	—	75	—
Sürme	10	—	10	—	10	—
Çapa veya diskaro	30	—	30	—	30	—
Tesis Masrafları Yekûnu	300	—	300	—	300	—

ÇİZELGE 34

Bir Dekar FINDIK Bahçesi İçin Ortalama Yıllık Gider Çizelgesi

İl : GİRESUN

I — Dekara yapılan istihsal masrafları	Kıraç Lira	Kr.
Belleme	30	—
Dal piçlerinin ayıklanması budama ve aralama	5	—
Gübre bedeli	52	—
Gübreleme işçilik	5	—
Mücadele (ilâç masrafları)	5	—
Sair masraflar	30	—
Meyva hasadı	15	—
Harman	10	—
Anbara taşıma	2	—
Pazara taşıma	5	—
Bir dekar bahçe için yapılan istihsal masrafları tutarı	159	—
İstihsal masrafları faiz karşılığı	5	—
Amortisman payı	12	80
Tesis masrafı faizi	6	80
II — Masraflar Yekûnu	182	64

Bir Dekar Fındık Bahçesi İçin İlk tesis masrafları

İlk sürüm	150	—
Ocak açma	100	—
Fidan temini	25	—
Dikim	5	—
Sair yıllık masraflar	40	—
Tesis Masrafları Yekûnu	320	—

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

AKTAN Reşat, Türkiye'de Ziraat Mahsulleri Fiyatları, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No. 44-26, Ankara 1955.

DİKMEN Orhan, Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi, Sabit Ortalama ve Zarar Nakli, Maliye Enstitüsü Konferansları, İstanbul 1961.

FEYZİOĞLU Bedii N, Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi Meselesi, İktisat ve Maliye Cilt I, Sayı 8, 1954.

KAZGAN Gülten ve Haydar, Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi İle İlgili Bir İnceleme, İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt XXI, Sayı 1-4, 1959-1960.

KAZGAN Haydar, «Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi ve Verginin Mevzuu Meselesi», İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt XIV, Sayı 1-4, 1952-53.

Maliye Bakanlığı, Vergi Reform Komisyonu, Genel Vergi Reformu Raporu (I ve II. Kısımlardan) İstanbul 15 Temmuz 1961.

Maliye Bakanlığı, Vergi Reformu Komisyonu, Tarım Fiskalitesi Hakkında Rapor, İstanbul, 6 Eylül 1966.

Maliye Bakanlığı, Ziraat Mühendisleri Odasına yazılan 6 Mart 1969 gün ve 25 592-40/8 780 sayılı yazı.

MÜLÂYİM Z. Gökalp, Türkiye'de Ziraî Kazançların Vergilendirilmesi Meselesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları 342, Ankara 1968.

MÜLÂYİM Z. Gökalp, Tarımda Gelir Vergisi ve Tarımla İlgili Diğer Vergiler, Kongre Tebliği No. 12, Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi, 24-27 Kasım Ankara 1965.

SAVAŞ Fuat Vural, Ziraî Gelir Vergisi (Teori ve Tatbikat), Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi yayını No. 8, Eskişehir 1961.

Ziraat Mühendisleri Odası (Müşterek Eser), Türkiye'de Ziraî Vergiler, Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları, Sıra No. 22, Ankara 1965.

Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi, Cilt I ve II, Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları Sıra No. 26, Ankara 1965.

Ziraat Mühendisleri Odası, Maliye Bakanlığının Ziraî Kazançların Vergilendirilmesile İlgili Teknik Konular Hakkındaki Sorularına Ziraat Mühendisleri Odasının Cevapları, 12/6/1969 gün ve 852/2352 sayılı oda yazısı.

31/12/1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Tadilleri.

4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve Tadilleri.